P.b.b.

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV./ŠTEVILKA 39 CELOVEC, DNE 24. SEPTEMBRA 1964 CENA 2.— ŠILINGA

Sezonska bilanca

Te dni smo spet prejeli po naših domovih družinski mesečnik „Vera in dom". Glasilo urejuje hodiški župnik g. Lovro Kaselj. Že samo vsled njegovih uvodnikov zasluži mesečnik našo pozornost in ljubezen, predvsem pa zaradi tihega poslanstva, ki ga vrši „Vera in dom" med koroškimi Slovenci.

Z željo, da bi se tudi mlajša generacija oprijela tega mesečnika in ga pomagala sooblikovati, hočemo z objavo urednikovega uvodnika „Sezonska bilanca" opozoriti na področje, ki tudi zasluži vso našo pozornost.

Poletni meseci, pred nekaj leti še popolnoma enaki vsem drugim po licu in pomenu, so zdaj tudi pri nas zadobili obeležje nečesa posebnega, izrednega. Kot meseci tujske sezone so sila pridobili na važnosti in vrednosti.

*

Že zgolj finančno gledano je ta kos leta zelo pomemben. Našim ljudem se je s turizmom odprla povsem nova možnost in prilika za razmeroma lep zaslužek. Tujske sobe, povpraševanje po vrtnih, poljskih in hlevskih pridelkih, ki jih naenkrat ni več treba vlačiti na trg, nudijo priložnost zaslužka skoraj pri vsaki hiši. Zaposlitev v tujskoprometnih gostinskih obratih je našim dekletom v dvojno korist: lep prislužek in še izpopolnjevanje gospodinjskega znanja ter pravilne strežbe gostom. Posebno podjetni in pogumni so se upali celo popolnoma presedlati od težavnega kmetovanja na neprimerno lažje gostinsko podjetje. Poslopja s sobami za tujce rastejo kakor gobe po dežju iz tal, gospodarska poslopja po temeljiti prezidavi postajajo priljubljena zbirališča kmečkega ozračja željnih letoviščarjev.

*

Pa tudi zdravstveno je naš človek s tujskim prometom pridobil. Ob zgledu sonca, vode in počitka potrebnih gostov iz mesta so namreč tudi domačini že spoznali pomen vsega tega za splošno, ne le za telesno zdravje. Zlasti uvidevajo škodljivost nepretrganega garanja in pa koristnost vsaj nekaj dni popolnega odpočitka, češ kar se mojim gostom prileže, tudi meni ne bo škodovalo.

*

Celo umsko se je človek naših dolin po tujskem prometu spremenil in je v gotovem oziru napredoval. Česar mnogo govorjenje in dolgi poučni članki niso dosegli, je zdaj kar samo po sebi dano: smisel za lepote naše dežele. Lega in oblika jezer, vasi, mest, ime in višina gričev in gora so danes pojmi, s katerimi se ukvarja tudi domačin, ki je doslej brezbrižno šel mimo njih. Vpraševan po letoviščarjih, se bolj kot kdaj koli prej zanima za slog in starost in posebne znamenitosti domače cerkve in sosednih cerkva in drugih kulturnih spomenikov. Da zadovolji radovedne tujce, ki so doma od bogve kod, se trudi za čim boljše poznavanje zgodovine in zemljepisa ožje in širše domovine. Pogovori z gosti najrazličnejših stanov mu odpirajo doslej nepoznane svetove ter zdaj v to zdaj v ono smer razširjajo njegovo obzorje.

*

Četudi nikakor ne smemo prezreti, da tujski promet našemu ljudstvu jezikovno zelo škoduje, ker kratkovidni starši zavoljo njega vzgajajo otroke v trde Nemce (s smešno spačeno nemščino) ter jih že kar od rojstva oropajo znanja resnične materinščine, je vendar treba poudariti tudi dejstvo, da se ravno po tujskem prometu tudi utrjuje naša narodna in jezikovna samozavest. Zlasti prvo srečanje poletnih gostov z našo govorico, pesmijo in molitvijo je vedno spet vzrok povpraševanja o našem jeziku in naši narodnosti. Odgovor takih, ki svoj narod sramežljivo tajijo, jih često ne zadovolji, saj pridejo k nam nepokvarjeni po ozkonacionalnih predsodkih. Zato so pa tem bolj hvaležni za stvarna, iz zgodovine utemljena pojasnila ter ne štedijo z iskrenim priznanjem za ljudstvo, ki že od zibeli zna kar dva jezika. Resnično zanimanje in odkrito razumevanje za naše narodne in jezikovne svojstvenosti, sploh pozitivno vrednotenje tujega, zanje povsem novega, mora pač v vsakem, ki se še količkaj zaveda, kdo da je po krvi in jeziku, iznova zbuditi in utrditi samozavest ter v kali zadušiti sleherno malodušje in moreči duh manjvrednosti. Koliko nemških gostov mi je že z vso resnostjo razodelo svojo željo po znanju našega jezika ter zavidajoč občudovalo naše navadno ljudstvo, ki se med sabo meni po svoje, v isti sapi pa v brezhibni nemščini odgovarja tujcu.

*

Nravstveno in versko je pa tujski promet pravi dvorezen meč. Poleg vzorne dostojnosti se čedalje huje šopiri sleherne meje prezirajoča nesramežljivost in nesramnost. Za to merodajni krogi se verjetno dosti ne zavedajo usodnosti teh pojavov za domačo mladino.

*

Naše cerkve niso nikdar tako polne kot v poletnih mesecih. Letoviščarji so, ki jih poinijo in ki dajejo našim kristjanom najlepši zgled točnosti, spoštljivega vedenja, pobožnosti brez hinavščine, resničnega sodelovanja pri božji službi z mašno knjigo v roki, pozornega poslušanja božje besede, prejemanja sv. obhajila in celo radodarnosti pri dajanju ofra. Seveda je to le majhen del vseh neštetih poletnih gostov, ki so jih polne vasi in kampingi in med katerimi je dosti takih, ki ne zaslužijo naziva „gospoda". A lepi zgled tega majhnega dela ogromne množice zasluži, da ga priznamo in pohvalimo in tudi posnemamo. Tu se nam predočuje vera in pobožnost iz prepričanja. Ob njej naj bi se užgala vera naših kristjanov, ki je doslej še vse preveč zgolj vera iz navade in izročila.

*

Pogled nazaj na poletne mesece nam pravi, da je tudi tujski promet od Boga nam dana prilika za mnogostransko okrepitev našega osebnega, narodnega in verskega življenja. Tudi tu velja apostolov opomin: „Vse presodite; kar je dobro, obdržite!"

De Gaulle v Latinski Ameriki

Državniški obiski v desetih deželah Južne Amerike — V Boliviji se bojijo neredov — Spremljajo ga njegova soproga in zunanji minister

Francoski ministrski predsednik Charles de Gaulle je v nedeljo odpotoval iz Pariza na enomesečni uradni obisk v države Latinske Amerike. Obiskal bo deset dežel te celine. Predsednika de Gaulla spremljajo na poti njegova soproga, francoski zunanji minister Couve de Murville in 30 članov njegove delovne skupine.

De Gaulle je odletel z letalom Boeing-707 direktno v Pointe-a-Pitre na otoku Guadeloupe, kjer je prenočil. V teku ponedeljka je prispel v Caracas, glavno mesto Venezuele. Tu so ga pozdravili z 21 topovskimi častnimi salvami. Venezuela je namreč prva postaja izmed desetih latinskoameriških držav, ki jih bo obiskal francoski predsednik.

V torek je prispel de Gaulle v Kolumbijo. Dalje bo obiskal de Gaulle še: Ekvador, Peru, Bolivijo, Čile, Argentinijo, Urugvaj, Paragvaj in Brazilijo.

V Boliviji, kamor bo prispel francoski predsednik 28. septembra, so medtem oklicali izredno stanje. Iz uradnih krogov poročajo, da so odkrili državni organi neko zaroto, ki je bila naperjena proti vladi. Vanjo je zapleten tudi bivši predsednik Hernan Siles Zuazo, ki so ga že aretirali.

Francoski predsednik de Gaulle se je podal na najdaljše potovanje, ki ga je kdaj podvzel kak francoski predsednik.

Pomen potovanja v Latinsko Ameriko

„Pred desetimi leti bi potovanje francoskega predsednika pomenilo pravo revolucijo, danes pa je samo dogodek in nič več," je zapisal pred odhodom de Gaulla neki pariški časopis. Vendar to ne pomeni, da bi svetovni tisk ne spremljal potovanja z veliko pozornostjo.

Če se je de Gaulle odločil za tako dolgo pot — 30.000 km dolgo potovanje — pomeni, da ima za to tehtne razloge. Francija vidi v Južni Ameriki element ravnotežja, ki naj bi igral v novi de Gaullovi politiki v Aziji in Ameriki pomembno vlogo. Uradno so v Franciji odklonili tezo, češ da namerava de Gaulle izriniti Združene države Amerike iz Južne Amerike. Politični opazovalci pravijo, da je predsednik prevelik realist, ki ve, da Francija ne more v celoti zamenjati Združene države na tej celini.

Na drugi strani pa je znano, da je francoski predsednik predložil Zapadni Nemčiji, naj bi podprla razvoj nerazvite Latinske Amerike. Zato prinaša de Gaulle s seboj tudi obilno gospodarsko in tehnično pomoč. To je dokaz prizadevanja, da Južna Amerika priznava pomen Francije, ki si ga ona tudi želi.

Glavna naloga francoskega predsednika de Gaulla pa je, da tudi osebno spozna razpoloženje Latinske Amerike, njene nazore, želje in potrebe.

Visokošolski tedni v Celovcu

V ponedeljek, dne 21. septembra, so se pričeli visokošolski tedni v našem mestu. Za uvod so podelili dvornemu svetniku dr. Rudanu častno meščanstvo Karl-Franzens univerze v Gradcu.

Nato je višji vladni svetnik dr. Ure pozdravil častne goste in številno občinstvo. Častni gostje so bili: rektor profesor dr. Wiesflecker in prorektor prof. dr. Sauer iz graške univerze, kot zastopnik Koroške deželni glavar Ferdinand Wedenig, deželnozborski predsednik Tillian, namestnika deželnega glavarja Sima in Truppe, visoki cerkveni dostojanstveniki, župan mesta Celovca in drugi.

Govornik dr. Ure je ugotovil, da se je število poslušalcev visokošolskih tednov do lani dvignilo od 2600 na 8200. Število predavanj pa je naraslo od 40 na 60. Število z znanostjo se ukvarjajočimi mesti je naraslo od 2 na 8.

Rektor graške univerze dr. Wiesflecker je označil svečanost za demonstracijo hvaležnosti, ki jo goji graška univerza do človeka, ki si je poleg deželnega glavarja in deželnega zbora pridobil največ zaslug, da so bili visokošolski tedni na Koroškem sploh omogočeni.

Prorektor graške univerze ddr. Sauer in predsednik univerzitetne komisije za visokošolske tedne pa je orisal izobrazbeno pot novega akademskega častnega meščana. Poudaril je zasluge dvornega svetnika dr. Rudana za koroško gledališko življenje. Njegove izdaje o celovškem Mestnem gledališču imajo znanstveno vrednost. Koliko truda polaga dvorni svetnik dr. Rudan vsako leto, da morejo visokošolski tedni tako lepo uspeti.

Sledila je predaja častne diplome dvornemu svetniku dr. Rudanu, katere vsebino je prebral dekan prof. dr. Wagner. Nato so sledile čestitke in rokovanja.

V ganljivih besedah se je zahvalil dr. Rudan za čast, ki mu je bila podeljena. Na koncu svojega govora pa je dvorni svetnik izrazil željo, da bi dežela Koroška le končno dobila svojo lastno visoko šolo.

Prvi del svečanosti je zaključil glasbeni vložek, Schubertov prvi stavek komornega kvarteta v Es-duru.

Nato je deželni glavar Ferdinand Wedenig — tudi kot častni meščan graške univerze — otvoril visokošolske tedne. Deželni glavar je v svojem otvoritvenem govoru povedal, da naj bo prvo desetletje — toliko časa se namreč vršijo že visokošolski tedni pri nas — neke vrste prednačrtovanje za dosego končnega cilja, to je, da bi končno ie dosegli visoko šolo na Koroškem.

Sledilo je prvo slavnostno predavanje rektorja, univerzitetnega profesorja dr. Wiesfleckerja „Innerösterreich und der österreichische Gesamtstaat" (Notranja Avstrija in avstrijska skupna država), ki je bilo hkrati prvo predavanje v vrsti neštetih, ki mu bodo sledili.

V svojem predavanju je znanstvenik govoril tudi o pomenu predstavnikov protestantizma Trubarja in Dalmatina za nadaljnji razvoj slovenskega jezika in književnosti.

URADNE URE

Narodnega sveta koroških Slovencev
Krščanske kulturne zveze
Kmečko-gospodarske zveze
Koroške dijaške zveze

so v torek, sredo, četrtek in petek od 8.—12.30 ure, samo v četrtek tudi od 13.—18. ure.

KRATKE VESTI

● Nad sedem let je bila v nezavesti Lucette Martin. Pred dnevi pa je umrla kljub vsestranskemu prizadevanju skupine specialistov, ki so jo skušali obuditi ali vsaj ohraniti pri življenju. Maja 1947 je dobila Luzette pri prometni nesreči hude poškodbe na glavi.

● Triindvajset svatov z nevesto in ženinom vred se je moralo po poročni gostiji zateči v padovsko bolnišnico, ker so se vsi zastrupili s pokvarjeno hrano.

● Zaradi zastrupitve s hrano je umrlo v Mijaoli na Tajvanu (Formoza) devet ljudi, trinajst zastrupljenih pa so prepeljali v bolnišnico.

● Obrniti in ponovno pristati je moral pilot, ki je hotel z letalom peljati šest konj iz Dublina v Pariz. V višini 2500 m so konji pobesneli. Pilot se je odločil za vrnitev, potem ko je ugotovil veterinar, da niso zalegle injekcije pomirjevalnega sredstva.

● Nepričakovani val hladnega vremena, ki je zajel severovzhodni del Združenih držav Amerike, je napravil precej škode v sadovnjakih in v zelenjavnih vrtovih.

● Med orkanskim viharjem z nalivi je bilo poškodovanih 29 letal in helikopterjev v zahodnonemškem vojaškem oporišču Bueckeburg nedaleč od Hannovra. Po sporočilu obrambnega ministrstva znaša škoda okoli 825.000 dolarjev.

Politični teden

Po svetu . . .

DELO TRETJEGA ZASEDANJA DRUGEGA VATIKANSKEGA KONCILA

Prejšnji teden je bil čisto v znamenju debat o blaženi Devici Mariji. Prej pa so še zaključili VII. poglavje sheme „De Ecclesia": samospoznanje in samoprikazovanje Cerkve v sodobnem svetu.

Potem so koncilski očetje načeli VIII. poglavje o blaženi Devici Mariji, božji Materi v skrivnosti Kristusa in Cerkve. Navzočih je bilo 2204 koncilskih očetov.

Čeprav je prevelik poudarek vloge Marije za nekatere nekatoličane (zlasti protestante) kamen spotike in torej tudi ovira za zbližanje, je bilo v govorih nekaterih škofov spet opaziti veliko vnetost za vsakovrstno češčenje Marije, ki naj bi tudi uradno postala „Mati Cerkve". Tako je poljski kardinal Wyszinski v svojem govoru povedal, da so poljski škofje poslali papežu memorandum (spomenico) s prošnjo, za določitev takega uradnega naziva. Medtem ko je nemški kardinal Julius Doepfner priporočal nekoliko več previdnosti v tej zadevi in to ravno zaradi protestantov. Podobno stališče je zavzel prav tako tudi nemški kardinal Bea in zlasti indonezijski nadškof iz Djakarte, Djajasepoetra.

Zvedelo se je, da je pred kratkim več kot 500 škofov podpisalo prošnjo, ki so jo poslali papežu in v kateri prosijo za posvetitev vsega sveta nedolžnemu Srcu Marijinemu, zlasti pa Rusije in drugih dežel, kjer vlada komunizem.

DELNI SPORAZUM VATIKAN-BUDIMPEŠTA

V Vatikanu in v Budimpešti so objavili sporočilo o sporazumu med Vatikanom in madžarsko vlado.

Vatikansko glasilo „Osservatore Romano" objavlja naslednje uradno sporočilo: „Predstavniki Svete stolice in madžarske vlade so imeli temeljito izmenjavo pogledov glede številnih zadev, ki se tičejo odnosov med katoliško Cerkvijo in Madžarsko. Obe strani sta izrekli pripravljenost, nadaljevati tudi v prihodnje izmenjavo pogledov z namenom, da po možnosti pride do širših sporazumov.

Po 15-letnem interegnumu (medvladju) je bila končno na Madžarskem katoliški Cerkvi le priznana pravica administrativnega upravljanja. Istočasno so objavili, da je imenoval papež Pavel VI. predsednika madžarske škofovske konference, škofa Andreja Hamvasa za nadškofa Kalocsa.

Med obravnavanimi zadevami ni vprašanja nadškofa Mindszentyja. O tem bodo govorili pozneje. Vendar pa je že slišati, da je bilo kardinalu Mindszentyju dovoljeno, da lahko zapusti Madžarsko in gre v Rim. Kardinal je tudi pripravljen, tako pravi neko poročilo, odstopiti madžarski primat drugemu, če bi to koristilo odnosom med Vatikanom in Budimpešto. Neki prokomunistični italijanski časopis celo piše, da je cerkveni knez Madžarske že na poti v Italijo.

POLOŽAJ NA JUŽNEM TIROLSKEM

Teroristični val, ki je zajel zadnje tri tedne Južno Tirolsko je razburkal duhove na obeh straneh meje, kajti naša, to je avstrijska, kakor tudi italijanska poštena javnost obsojata take teroristične akcije nekaterih neodgovornih elementov, ki bi želeli v kalnem ribariti in spodkopavati dobro sožitje med obema državama.

Tako je prišlo v bližini avstrijsko-italijanske meje do oboroženega spopada med nekaj teroristi in italijanskimi vojaki. Na več krajih Južne Tirolske pa so eksplodirale bombe.

Ti dogodki so povzročili, da je italijansko zunanje ministrstvo objavilo sporočilo, ki pravi, da je bil minuli teden sprejet pri zunanjem ministru Saragatu avstrijski poslanik, ki mu je v imenu svoje vlade izrazil zaskrbljenost, da bi sedanji položaj na Južnem Tirolskem mogel motiti delo, ki je v teku za zaključek spora med Avstrijo in Italijo glede izvajanja sporazuma Gruber-De Gasperi.

Zunanji minister je poudaril namen italijanske vlade, da s čutom odgovornosti nadaljuje s pripravljalnimi sestanki med italijanskimi in avstrijskimi izvedenci, da bi že vendar enkrat prišlo do zaključka spora.

Varnostne sile, ki iščejo teroriste na Južnem Tirolskem, so imele v teku operacij v treh tednih tri mrtve in 17 ranjenih.

Glasilo južnotirolske ljudske stranke „Dolomiten" piše, da sta bila pred desetimi dnevi v Pustriški dolini brata Christian in Franz Kerbler iz Solbad Halla (Innsbruck), ki sta skupno z nekim mladeničem bila na čudnem letovanju v gorah nad Saltusom. Oba brata spravljajo v zvezo z Luisom Amplatzem, ki je bil ravno na tem področju ubit. Omenjeni list piše dalje, da sta brata Kerbler med svojim bivanjem v Pustriški dolini večkrat odšla v dolino.

Na Dunaju pa so varnostne oblasti sporočile, da trditve, da je bil Christian Kerbler aretiran, niso točne. Ugotovili so, da ni bil do sedaj aretiran v Avstriji noben Kerbler.

PONESREČEN DRŽAVNI UDAR V SAIGONU

V Južnem Vietnamu je zopet prišlo do novega državnega udara, ki je bil že peti v zadnjih desetih mesecih. Udar je vodil general Lam Van Fat. Štirje bataljoni in nekatere druge enote so zavzele predsedstvo vlade, glavna mestna križišča, policijske postaje, radijsko postajo in druga javna poslopja.

Vendar ta udar ni uspel in general Khan je zopet prevzel oblast v Sajgonu. Generala Duk in Fat pa, ki sta sodelovala pri poskusu državnega udara, so aretirali.

V Sajgonu so tudi odstavili vrhovnega poveljnika oboroženih sil generala Kiema. Njegove funkcije pe prevzel Khan.

Poveljnik letalskih sil general Ki, ki je vodil odpor proti upornikom, je izjavil, da bodo voditelji upora kaznovani. V zvezi z razglasom, ki so ga objavili mladi generali, je Ki izjavil, da bo general Khan storil vse mogoče, da ugodi njihovim zahtevam. „Mi ne podpiramo poedincev, temveč politiko, ki lahko zadosti željam ljudstva."

Zatem je general Ki izjavil, da je skupno z drugimi generali že mislil, da se pripravi seznam zahtev, ki bi jih predložili vladi. Toda medtem je prišel poskus državnega udara. Tedaj smo sklenili podpreti generala Khana, ker bi državni udar v sedanjem trenutku pripeljal samo do še večje zmede.

Skupina generalov, ki podpira generala Khana, je objavila po radiu razglas, ki zahteva, naj se odstavijo vsi nezaželeni elementi v vojski in pokvarjeni funkcioiarji. Razglas zahteva dalje, naj bi sodno postopali proti generalom in višjim častnikom, ki so izdali domovino.

. . . in pri nas v Avstriji

RAZKOL V SPOe-TABORU

Avstrijska socialistična stranka preživlja te dni najhujšo krizo od leta 1945. Njen glavni vzrok je tako imenovani „slučaj Olah": dosedanji notranji minister Franz Olah, eden najvidnejših in najzaslužnejših socialističnih sodelavcev, je prišel navzkriž z vodstvom stranke oziroma z nekaterimi njegovimi vodilnimi člani. Zato je strankino predsedstvo pretekli teden določilo za razčiščevanje tega slučaja razsodišče, ki je nato v četrtek dopoldne izreklo ministru Olahu ukor, popoldne pa je vodstvo stranke pod predsedstvom podkanclerja dr. Pittermanna po štiriurni seji s 34 proti 13 glasovom sklenilo, da Olaha odpokliče iz vlade.

Zaradi tega sklepa je pri mnogih dunajskih socialistih, posebno med delavci in nameščenci, pri katerih uživa Olah (bivši predsednik Avstrijskih delavskih sindikatov) velike simpatije, nastalo izredno ogorčenje zaradi nezaslišanih metod, katerih se poslužuje vodstvo stranke celo proti svojim najzaslužnejšim članom. Tako se je n. pr. šele sedaj izvedelo, da so Olahovi nasprotniki določili nekako psihiatrično komisijo, ki naj bi ugotovila „na daljavo", da ni vedno „priseben", t. j. da ni „pri zdravi glavi" in da torej ne spada na tako odgovorno mesto. Olahovi pristaši te in podobne metode in postopanje zelo ostro obsojajo in jih primerjajo z onimi v „ljudskih demokracijah" in v stalinistični dobi.

PROMETNA STAVKA NA DUNAJU

Kot eden prvih zunanjih znakov ogorčenja Olahovih pristašev je bila triurna stavka uslužbencev dunajskih električnih obratov (cestne in podzemne železnice itd). Ker zaradi prekinitve električnega toka tudi prometna znamenja na cestnih križiščih niso delovala, je prišlo do velikih zmed na cestah. Več sto delavcev in nameščencev je v protestnem pohodu šlo pred centralno vodstvo socialistične stranke (v Löwelstraße), kjer pa so našli trdno zaprta vrata.

Svojemu ogorčenju so dali duška z vzkliki: „Proč z ministrom Brodo!" — „Pustite Olaha v miru!" — „Roke proč od Olaha!" — „Mi hočemo Olaha!" Poleg tega so zahtevali, da mora Olah ostati na svojem dosedanjem mestu kot notranji minister. Ob koncu je eno delavsko odposlanstvo odšlo protestirat v strankino vodstvo, drugo pa v notranje ministrstvo, da izrazi ministru Olahu svoje simpatije. On je nato šel iz poslopja ministrstva v bližnjo zgradbo vodstva stranke. Na cesti so ga delavci navdušeno pozdravljali.

V kratkem nagovoru je Olah naprosil demonstrante, naj ohranijo mir in gredo zopet domov, rekoč: „Nikar položaja še bolj ne otežujte, kot je že! Zato da vam pomagam, ni treba, da bi bil minister. Tudi prej nisem bil minister, ko sem stal na vaši strani!"

Razpoloženje med demonstranti je postajalo vedno bolj „nabito". Posebno ogorčenje je bilo osredotočeno proti socialističnemu ministru dr. Brodi, „glavnemu sovražniku ministra Olaha", in proti podkanclerju dr. Pittermannu, proti kateremu so se slišali hudi sramotilni vzkliki. — Med vidnejšimi socialističnimi nasprotniki Olaha je tudi dunajski policijski predsednik Holaubek in narodna poslanka Rosa Jochmann.

Dunajska javnost je seveda prekinitev toka in s tem ustavitev električne cestne in podzemske železnice vzela z negodovanjem na znanje z utemeljitvijo, da je to zloraba javnih prometnih naprav v strankarskopolitične namene — v tem slučaju socialistov. Ta stavka v javnih prometnih obratih je torej bila protipostavna in ni bila le nevarna za javni red in mir, temveč je prizadejala tudi precejšnjo materialno škodo, ker mnogi uslužbenci niso mogli pravočasno priti na svoje delovno mesto.

ZMEŠNJAVA V SOCIALISTIČNEM VODSTVU

Obsežne stavke in demonstracije v korist ministra Olaha in proti vodstvu stranke so med mnogimi socialističnimi veljaki (zlasti na Dunaju in v okolici) povzročili nemajhno osuplost. Sedaj so šele socialisti uvideli, da moža, kot je Olah, kateri pripada oni majhni skupini vidnejših politikov, ki še imajo precej stika z ljudstvom, ni tako lahko odstraniti s politične pozornice brez posledic.

Ta kriza v socialističnih vrhunskih krogih pa ni povzročila skrbi le njim, temveč tudi v vodstvu Ljudske stranke (OeVP), in sicer zaradi vprašanja možnosti nadaljnjega sodelovanja s socialisti. Sicer računajo nekateri daljnovidnejši politiki, da bo ta polom v socialističnem taboru povzročil izgubo glasov v korist OeVP, vendar se hkrati bojijo, da bo po tej krizi sodelovanje med obema koalicijskima strankama (t. j. med OeVP in SPOe) bolj otežkočeno kot doslej. Poleg tega so mnenja, da s padcem ministra Olaha prestižna borba v socialističnem vodstvu nikakor še ni zaključena, temveč se je pravzaprav šele dobro začela.

In zakaj je moral Olah zapustiti ministrski stolček? Predsednik Socialistične stranke podkancler dr. Pittermann je pretekli teden ponovno poudaril na izredni seji zastopnikov stranke, v njenem časopisju kot tudi televiziji, da zato, ker je prekršil strankin organizacijski statut s tem, da je dovolil objavo nekega svojega političnega intervjuja v nesocialističnem časopisju, kar bi smel storiti le po predhodnem dovoljenju strankinega predsedstva.

Omenimo naj še, da je po mnenju mnogih političnih opazovalcev izšel iz te krize oziroma borbe kot zmagovalec bivši minister Olah, saj je sedaj le pridobil na simpatijah, kajti širšim krogom naroda in posebno navadnim članom SPOe nikakor ne bo mogoče dopovedati, da je bil le nedovoljen časopisni intervju vzrok njegove odstranitve. Poleg tega je Olah znan kot prijatelj brezpravnih in šibkih ljudi, kot borec proti razkošju v višjih krogih, proti korupciji in protekciji in proti vsakršnemu slabemu gospodarjenju. — Olah je sicer izgubil ministrsko mesto, ne pa tudi poslanskega mandata in zato še naprej obdrži funkcijo v SPOe za Nižjeavstrijsko, kjer je bil izvoljen za narodnega poslanca. Pravijo, da ima vse izglede, da postane predsednik te deželne socialistične organizacije, ki je ena najmočnejših v Avstriji. To pa seveda ne bi bilo po volji „bratskemu" vodstvu dunajskih socialistov, ki hoče imeti nekako vrhovno vodstvo nad vsemi ostalimi deželnimi strankinimi organizacijami.

Tudi na Koroškem so se pojavili protesti in nezadovoljstva zaradi nasilne odstavitve ministra Olaha; tudi n. pr. v tovarni Leitgeb v Sinči vesi, med železničarji v Wolfsbergu, v Beljaku in še v nekaterih.

CZETTEL — NOVI NOTRANJI MINISTER

Pretekli petek se je socialistično strankino zastopstvo ponovno sestalo in določilo, naj prevzame mesto notranjega ministra Hans Czettel, dosedaj narodni poslanec, star 41 let. (Pravica imenovanja notranjega ministra pripada namreč že nekaj let sem Socialistični stranki.) Podkancler dr. Pittermann in poslanec Czettel sta nato šla h kanclerju dr. Klausu. Ta je to imenovanje odklonil z utemeljitvijo, da mora Socialistična stranka predhodno odobriti nekatere spremembe kompetenc oziroma pravic notranjega ministrstva in glede njegove personalne politike.

Imenovanje novega notranjega ministra je bilo potrjeno v ponedeljek, ko je bila izvršena njegova zaprisega pred državnim predsednikom dr. Schärfom.

SLOVENCI
doma in po svetu

Smrt znamenite pevke — Pavle Lovšetove

Dne 22. julija je umrla v Ljubljani znamenita pevka Pavla Lovšetova. Pred drugo svetovno vojno je bila na Slovenskem najbolj čislan koloraturni sopran. Umetnica Pavla Lovšetova je bila slavna operna, še bolj pa kot koncertna pevka. Saj ni bilo elitnega koncerta, kjer ne bi nastopila tudi umetnica Pavla Lovšetova s svojim krasnim srebrnim koloraturnim sopranom.

Nevrokirurg dr. Čas — umrl

Nedavno je umrl v Ljubljani dr. Anton Čas, asistent medicinske fakultete v Ljubljani in eden prvih nevrokirurgov v Sloveniji. Pokojnik se je rodil 31. januarja v Št. Vidu pri Mislinji. Medicinske študije je končal v Zagrebu. Po koncu vojne je bil zaposlen na novo ustanovljeni nevrološki kliniki v Ljubljani. Pozneje pa je prišel na kirurško kliniko in to na novo ustanovljeni nevrokirurški oddelek, ki je brez dvoma eden najbolj zahtevnih, če gledamo s strogo medicinskega stališča. Najvažnejša njegova dela so: „Mehanizem zaprtih poškodb možgan in neposredne posledice"; „Subarahnoidalno krvavenje kot kirurški problem"; „Stenoze okcipito-cervikalnega kanala".

70-letnico svojega obstoja

je v Združenih državah praznovala v nedeljo, dne 16. avgusta t. l., Ameriška slovenska katoliška jednota — KSKJ z veliko proslavo v Jolietu, kjer je njen glavni sedež. To je najstarejša slovenska in najmočnejša slovensko-katoliška bratska podporna organizacija v Združenih državah in brez dvoma tudi v slovenskem izseljenstvu. K njeni 70-letnici ji iskreno čestitamo ter ji želimo, da bi se krepila in rastla ter storila še veliko dobrega za slovensko in katoliško stvar med rojaki v Združenih državah.

Marijanski shod na Opčinah

V nedeljo popoldne je bil na Opčinah veličasten marijanski shod. Procesije se je udeležilo približno sedem tisoč ljudi. V sprevodu so šli najprej otroci, za njimi skavti in skavtinje, Marijine družbe, proseška godba, izredno veliko število fantov in mož, nato duhovniki, za njimi Marijin kip, za njim spet duhovniki, nato predstavniki Slovenske skupnosti in kulturnih organizacij, pevski zbori ter dekleta in žene. Marijin kip so nosili fantje, častno stražo so pa tvorili skavti in skavtinje. V sprevodu so bile številne cerkvene zastave, med njimi je bila krasna romarska zastava, ki jo je izdelal akademski slikar Tone Kralj. Na eni strani je upodobil Mater božjo, na drugi strani pa slovanska blagovestnika sv. Cirila in Metoda. Obe podobi povezujejo slovenski motivi v slovenskih barvah. Procesija se je zaključila na trgu na Brdini, kjer je stolni prošt monsinjor Salvadori, ki je vodil procesijo, daroval slovesno sveto mašo. Med mašo je zbrani množici govoril monsinjor Močnik iz Gorice, ki je obravnaval vprašanje duhovniških poklicev med zamejskimi Slovenci. Poudaril je važno vlogo, ki jo imajo domači duhovniki za duhovni in kulturni razvoj Slovencev. Zato je dolžnost nas vseh, da z molitvijo in dejanji pripomoremo, da bi nam Bog poslal čimveč dobrih božjih služabnikov. Zadnja leta so Marijanski shodi na Opčinah postali največja slovenska prireditev na Tržaškem.

Koncilsko delo za mir

Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor je nastal iz težnje po miru na svetu. Zato ni zaprt sam vase, da bi raziskaval samo notranje probleme Cerkve, marveč je odprt svetu. Koncil se trudi, da bi zagotovil svetu bolj trdne osnove za resnični mir. Papež Janez XXIII. je že takoj v začetku globoko občutil nalogo, ki jo mora izvesti koncil za mir. Ko se je razgovarjal s pokojnim kardinalom Tardinijem, je med drugim dejal: „Kako v svetu proglašajo, da hočejo mir in sporazum, nato pa zelo pogostokrat končajo še s hujšimi spori in povečanimi grožnjami. Kaj bo storila Cerkev? Ali naj ostane skrivnostna Kristusova ladja, plen valov in pognana na odprto morje, ali pa ni predvsem ona, od katere vsi pričakujejo ne samo novega opozorila, marveč tudi luč velikega vzgleda? Kaj naj bi bila ta luč? Takrat nam je na mah razsvetlila dušo velika ideja, ki smo jo začutili prav tisti trenutek in jo sprejeli z neizrekljivim zaupanjem v božjega Učenika in iz ust nam je prišla ena sama beseda, beseda, ki jo je prvikrat izrekel naš glas: koncil". To je zaupal papež Janez XXIII. meseca maja 1962 neki beneški romarski skupini. Tu je razlaga velikega zagona za razumevanje in bratstvo med kristjani, verniki v različnih pokrajinah in med vsemi ljudmi, ki je izšel iz koncila.

V ostalem pa je tudi papež Pavel VI. dejal v svojem programatičnem govoru: Z božjo pomočjo bomo razen tega izvedli vsak napor za ohranitev velike dobrine miru med narodi.

Simbol miru je brez dvoma že sama koncilska skupščina, kjer so zbrani vsi škofje, 2500 po številu, ki pripadajo 140 narodom. V začetku je tudi samega papeža Janeza XXIII. skrbelo, kako se bodo mogli ti škofje sestajali in delati v edinosti in v svobodi. Zgodilo pa se je ne samo to, da so se z božjo pomočjo navzlic večkrat živahnim razpravam vsi škofje dobro razumeli in sijajno delovali v pravem duhu miru, marveč je koncil sam skušal takoj vzpostaviti razumevanje in mir med kristjani, ki pripadajo različnim cerkvam in skupnostim. To nam potrjuje navzočnost 49 opazovalcev delegatov, ki so zastopali 17 drugih cerkva v teku prvega zasedanja in 66 opazovalcev delegatov, ki so zastopali 22 cerkva na drugem zasedanju. Koncil tako dobiva v resnici ekumenski obseg: z ljubeznijo gleda izven same katoliške Cerkve. Papež Pavel VI. nadaljuje v tej smeri s svojim delom. Njegovo potovanje v sveto deželo in njegovi sestanki z vzhodnimi patriarhi so samo najvažnejši dogodki sedanjega teka stvari, ki ga gotovo želi Bog.

Iskanje bratskega miru vključuje globoko ljubezen do verske svobode. O tej verski svobodi je koncil razpravljal na podlagi zadnjega poglavja osnutka, ki ga je pripravilo in predložilo koncilskim očetom tajništvo za zedinjenje kristjanov in ki je posvečen ekumenizmu. Zadnje poglavje osnutka je praktičen prikaz namena v praksi izvesti voljo medsebojnega razumevanja. V tem poglavju je poudarjeno, da je predpostavka za sestanek med ljudmi različnih veroizpovedi ali verstev priznanje, da ima vsaka oseba neodtujljivo in neovrgljivo pravico izpovedati svojo vero po pravični normi lastne vesti brez omejitev in brez ovir.

Lahko razumemo, kako ogromno važnost ima to načelo na področju miru in bratstva med ljudmi.

Razen razumevanja med kristjani in med kristjani in judi ostaja še vprašanje razumevanja med različnimi verami. Gre namreč za to, da bi pospeševali in ohranjali v človeštvu verskega duha, ki ga danes s toliko strani in s trdovratnostjo pobijajo. Razumevanje do vsake vere raste tudi iz občudovanja in simpatije, ki ju ima Cerkev za svet, kakor je dejal papež Pavel VI. v svoji poslanici iz Betlehema: mi gledamo na svet z ogromno simpatijo. Če se svet čuti tuj krščanstvu, pa se krščanstvo ne čuti tuje svetu, pa naj si bo vidik, ki ga svet predstavlja kakršenkoli. Svet naj ve, da je spoštovan in ljubljen od tistega, ki predstavlja in pospešuje krščansko vero, z višjo in neizčrpno ljubeznijo. Isti papež je dejal v svoji velikonočni poslanici dalje: „Vsaka vera ima v sebi vrednote luči, ki jih ni treba ne prezirati, ne ugasniti, tudi če te vrednote niso zadostne, da bi dale človeku jasnost, ki jo potrebuje in ne morejo doseči čudeža krščanske luči, ki povezuje resnico z življenjem. Vsako verstvo je zora vere. Mi pa ga pričakujemo z boljšo zarjo in z največjim sijajem krščanske modrosti. Zakaj imamo tolikšno razumevanje za vse?" Papež odgovarja: „Zato, ker vemo, da današnji človek trpi v strahotnih dvomih. Mi imamo besedo, ki jo lahko povemo človeku in ki jo smatramo lahko odločilno. Je beseda Kristusa, Sina človeka človeku. Je beseda dobrote in ljubezni." R. R.

Simon Gregorčič

PRED 120 LETI ROJEN, PRED 100 LETI MATURIRAL, NAJBOLJŠI MATURANT V RAZREDU!

Naš priljubljeni pesnik Simon Gregorčič, katerega poezije je izdala pred prvo svetovno vojno naša Družba sv. Mohorja v Celovcu, se je rodil ravno pred 120 leti. Pred nekaj tedni so to obletnico slovesno praznovali v Kobaridu, kjer je pesnikov spomenik, v bližini pa njegov rojstni kraj Vrsno. Njegova rojstna hiša je spremenjena v muzej. Na proslavi je govoril o njegovem delu slovstveni zgodovinar dr. Anton Slodnjak.

Zanimivo pa je, da poteče letos ravno 100 let, odkar je Simon Gregorčič maturiral. Študiral je na cesarsko-kraljevi višji gimnaziji v Gorici. Bil je najboljši maturant v razredu. Z njim vred so študirali še drugi Slovenci, nekaj Nemcev, Italijanov in Furlanov. O odličnjaku Simonu Gregorčiču piše Letno poročilo za l. 1864 z velikimi črkami in je njegovo ime na prvem mestu maturantov.

Otroška govorica v številkah

Švedski psiholog o razvoju govora pri otrocih

„Štiriletni otrok je po navadi zelo zgovoren. Besede mu vro iz ust, z njimi se igra rajši kot z najljubšo igračo. V povprečju izgovori 12.000 besed na dan, čeprav premore njegov besedni zaklad le kakih 920 pojmov," je povedal švedski profesor in mladinski psiholog Thord Erasmie v razgovoru s sodelavcem stockholmskega dnevnika „Dagens Nyheter".

Erasmie je zadnje čase proučeval zlasti razvoj govora pri otrocih, starih štiri do šest let in pol. V ta namen je na slepo izbral 156 otrok v Norrköpingu, ki velja s sociološkega stališča za povprečno švedsko mesto.

Enoletni otrok obvlada — tako ta kakor nadaljnji podatki se nanašajo na švedsko povprečje — tri besede, šest mesecev kasneje se razširi njegov besedni zaklad na 26 pojmov, nato pa narašča čedalje hitreje; v prvi polovici petega leta na primer se zviša od 920 na 1240 besed. Šestinpolletni otrok uporablja okoli 2000 besed, njegov pasivni besedni zaklad — se pravi, da besede pojmovno dojema, vendar jih še ne uporablja — pa je približno trikrat večji.

„Poskusi so potrdili že znano mnenje," pravi prof. Erasmie, „da ni neposredne zveze med zgovornostjo in ugodnim razvojem govora oziroma inteligence. „Med činitelje, ki ugodno vplivajo na razvoj govora, seveda sodita otrokovo splošno dozorevanje in izobrazba staršev, zlasti še matere. Besedni sklad šestletnih otrok, katerih matere imajo vsaj srednjo šolo (realko), znaša 1810, povprečje vse skupine (156 otrok) 1650 besed, pri otrocih mater z osnovnošolsko izobrazbo pa okoli 1500."

„Značilno je," pravi Erasmie, „da so v primerjavi z materinim vsi drugi vplivi (bratov in sester, vrstnikov pri igri v otroškem vrtcu) nebistvenega pomena. Prav tako ni posebne razlike med deklicami in dečki, zelo presenetljiva pa je ugotovitev, da so imele deklice med temi 156 otroki o pomenu besed „prepir", „boj" in „stroj" mnogo boljšo predstavo, kakor pa dečki enake starosti in so jih tudi izdatneje uporabljale, medtem ko so se dečki bolje spoznali na tisto, kaj vse mora biti opoldne ali zvečer na mizi in kaj je v skledi."

Nemščina za vsakega

Predkratkim je izšla 560 strani obsegajoča jezikovna vadnica z obširnim gradivom govornih in jezikovnih vaj, ki jo je izdal ravnatelj Franc Legat. Gospod ravnatelj ima za seboj bogate izkušnje, ki si jih je pridobil tekom svojega poučevanja na raznih koroških osnovnih šolah ter je napisal knjigo na podlagi vsestranskega vpogleda v problematiko jezikovnega pouka na osnovnih šolah. Vendar obširno zasnovano delo „Deutsch für jedermann" ni zgolj mišljeno za rabo na osnovnih ter glavnih šolah, ampak v enaki meri tudi na nižjih stopnjah srednjih šol. Sploh pa je knjiga, kot je to razvidno že iz naslova samega, uporabna za vsakogar, ki bi se hotel dobro naučiti nemškega jezika.

Knjiga je razdeljena po tedenskih področjih. Prvo je posvečeno času, drugo področje dnevom in mesecem, nato pa sledijo področja: Ura, Družina, Človek, Pri kavi, Dan, Pri igranju, Zvečer, Hiša, Stanovanje, Na vrtu, Na podeželju, Pri kosilu, Gospodarstvo, Pri trgovcu, Pismo, Šola, Na cesti, Potovanje, Prometno sredstvo, Notranjost človeka, O veri, Oddih, Kako je nastala Avstrija, Promet, Zvezna dežela, Uprava, Dopust, Nastanek Dunaja, Dunaj danes, Dunajski zapiski, Zabava itd. Med drugimi stvarnimi področji pa naletimo še na naslove „Šport ali Medicina", „Srednjeevropske železnice" in „Anatom".

Omeniti pa je treba, da knjiga za samouka ni preveč uporabna. Kar je njena moč, so številna stvarna področja. Bogato gradivo pa si bo moral učitelj sam prikrojiti po svoje, kar je odvisno tudi od šolske stopnje, za katero bo učno snov pripravil. Kdor bo v knjigi iskal že za pouk pripravljene učne enote, ta bo razočaran, kdor pa bo iskal v njej jezikovno gradivo za učenje nemškega jezika, bo v njej mnogo našel ter se je bo iz srca razveselil.

Ako naročijo učitelji dvojezičnih šol knjigo direktno pri g. ravnatelju Francu Legatu, jo dobijo po polovični ceni. Normalno stane knjiga 180.— S. Ravnatelj Franc Legat stanuje v Celovcu, Gartengasse 8. Knjiga je izšla pri „Kärntner-Druck- und Verlagsgesellschaft", Klagenfurt, Viktringer Ring 28.

VEČER STARE GLASBE

Prireditvena poslovalnica Festival je na letošnje ljubljanske poletne kulturne prireditve povabila tudi ansambel Consorta France Tenta s salzburške akademije Mozarteum. V atriju magistrata je izvajal dela renesančne glasbe. Članica ansambla je bila tudi Lieselotte Brändle, ki je igrala male orgle.

Švicarski časnik o Wernerju Bergu

Švicarski časopis „Die Neue Zürcher Zeitung" je prinesel 21. avgusta članek o knjigi, ki je izšla v založbi Guberner in Hierhammer, Dunaj, z lesorezi Wernerja Berga

Slikar Werner Berg je doma iz Porenja, a živi danes na Južnem Koroškem kot kmet pri Rutarjevih nad Kamnom. Torej je dežela Koroška postala njegova druga, nova domovina.

Emil Nolde ga je v njegovem umetniškem ustvarjanju podpiral in mu svetoval naj bi motive izbiral iz kmečkega življenja. Poleg slikarskih stvaritev spadajo sem še grafike. Za vzor si je umetnik vzel lesoreze Muncha in nemški ekspresionizem.

Heimo Kuchling je izbral v knjigi 40 lesorezov z uvodnim tekstom. Kakšno važnost je polagal umetnik tej knjigi, vidimo iz dejstva, da je bil pri tiskanju te knjige osebno navzoč. Vsako posamezno sliko (lesorez) je slikar ročno postavil, da bi bili tako odtisi veren odraz njihovih originalov.

Lesorezi so nastali v času med leti 1931 do 1963 in so zbrani v knjigi po časovnem redu. V knjigi vidimo: kmete na poti domov; kočijaža sedečega na vozu; berače, ki prihajajo na kmetije; pokrajino, ki je tako živa, da misliš, da si sredi nje.

Na videz izgleda, kakor da v njegovih preprostih iz kmečkega življenja vzetih motivih ne bi bilo problemov. In če v uvodu beremo, da se slikar izogiba „eksperimenta" (poizkusa), da ne bi motil njegovega konstantnega umetniškega ustvarjanja, potem moramo reči, da to v bistvu ne drži popolnoma. Werner Berg ustvarja s preprostimi sredstvi vse to, kar skušajo drugi šele s silo privlečenim in izsiljenim stopnjevanjem izraza. In prav to je velika odlika vsakega resničnega umetnika.

LOTHAR MÜTHEL — UMRL

Po sedemletni težki bolezni je v Frankfurtu — v starosti 69 let — umrl Lothar Müthel.

Bil je velikan nemškega teatra, kot igralec še večji kakor režiser. Pri njem so bili v ospredju le klasiki. Njegov „Faust" 1932 z Gründgensom in Klopferjevo, dalje njegov „Hamlet" 1937, bodo ostali še dolgo v spominu onih, ki so doživeli njegove umetniške stvaritve na gledaliških deskah.

Lothar Müthel je bil tudi dober tovariš Maxa Reinharda. Nekaj časa je bil tudi direktor Burgtheatra.

Hölderlinova „Antigona", Ibsenovi „Strahovi" s Käthe Dorschevo in Horstom Casparjem v Müthelovi režiji so bili prava umetniška doživetja.

Kratke kulturne vesti

GOSTOVANJE MILANSKE SCALE V MOSKVI

S predstavo Puccinijeve opere „Turandot" je otvorila slovita milanska Scala v razprodanem Bolšoj-teatru v Moskvi svoje z napetostjo pričakovano gostovanje.

Že ta prva predstava v naslovni vlogi svetovno znane sopranistke Birgit Nilson in tenorista Bruna Prevedija je prinesla nezaslišan uspeh obema umetnikoma. Za svojo pevsko in igralsko umetnost sta prejela na koncu opere več 20 min. trajajočih aplavzov.

Drugi večer pa je slavila Renata Scotto s svojim koloraturnim sopranom v naslovni vlogi Domizettijeve opere „Lucia di Lammermoor" svoj triumf. Po slavni ariji iz 3. dejanja je bilo ploskanje tako viharno, da ni mogel dirigent nekaj minut nadaljevati z opero.

Milanska Scala bo na svojem gostovanju v Moskvi uprizorila 21 predstav.

V zameno pa bo pozneje gostoval v Milanu moskovski „Bolšoj-teater".

Komponist Josef Marx - umrl

Pred kratkim je umrl v Gradcu slavni avstrijski skladatelj Josef Marx.

Rojen je bil 11. maja 1882 v Gradcu. Po končani ljudski in srednji šoli je študiral na graški filozofski fakulteti in postal leta 1909 doktor filozofije. Pet let pozneje pa že tudi profesor glasbe. Kmalu potem so ga poklicali na dunajsko glasbeno akademijo, kjer je poučeval teorijo glasbe in kompozicijo. Leta 1925 je postal celo rektor tega zavoda.

Josef Marx je bil priznan kot eden najreprezentativnejših zastopnikov avstrijske glasbe doma in v tujini. Pri komponiranju je do potankosti obvladal harmonijo in sodobno instrumentacijo.

V začetku glasbene poti je bil pod vplivom kompnista Maxa Regerja in francoskega ter italijanskega ekspresionizma. Toda kmalu je našel svojo pot in si ustvaril lastni stil, sprva v pesmi potem pa v komorni glasbi in simfoniji. V njegovih poslednjih glasbenih delih se prepletata klasična in moderna sodobna glasba.

Leta 1962 je ustanovilo mesto Gradec ob priliki 80-letnice umetnikovega rojstva „Marxovo štipendijo" za študirajočo glasbeno mladino.

Skozi Marxovo šolo je šla skoraj vsa mlajša generacija avstrijskih komponistov in glasbenikov.

Kulturni urad mesta Dunaja je priredil ob priliki 80-letnice glasbenikovega rojstva posebno razstavo, ki je nazorno prikazala življenje in delovanje komponista Josefa Marxa. Ob tej priložnosti so lahko ugotovili, da so njegovi predniki doma ne samo iz Gradca in Celja, marveč tudi iz Waldviertla in celo iz Parme (Italija).

Komponist Josef Marx je bil univerzalna osebnost avstrijskega glasbenega sveta. Kot profesor glasbene znanosti in dolgoletni učitelj na akamediji za glasbo in likovno umetnost, kot skladatelj viška pozne romantike in predvsem kot avtor neštetih pesmi, pa tudi kot dolgoletni glasbeni kritik in pisatelj ter kot predsednik AKM je zavzemal Josef Marx čisto svojevrstno mesto v avstrijski glasbi.

METLOVA — HUMČE

Po zadnjih občinskih volitvah smo dobili župana v naši veliki občini Doberla ves, ki stanuje v Polah (Kazazah), doma pa je od onega kraja Drave. Upamo, da bo sedaj uresničeval to, kar se je do sedaj zavlačevalo.

1. Telefon za Staro Metlovo in Humče. Enoglasni sklepi od nekdaj se niso uresničili. Ob ognju ni telefonske zveze in tudi v slučajih bolezni in nezgod. Primanjkuje tudi vode v slučaju požara. Ob požaru lahko samo s prekrižanimi rokami gledamo, kako se uničuje ljudsko premoženje.

2. Razglasi pred cerkvijo so se opustili. Na razglasnih deskah je poleg redkih občinskih razglasov mnogo vabil za šport in žegnanjske veselice. Zato kmetje ne vedo kdaj se izplačuje lovska najemnina in jim tako zapade, kar je protiustavno. Drugod nedvignjeno najemnino posestniku naložijo v kak denarni zavod.

Tako imenovani davčni prispevek smo morali kljub temu plačevati, čeravno ni bilo občinskega bika. Sto krav je dalje kot eno leto čakalo na licenciranega bika. Gonili smo jih v sosednje občine ali pa jih pripuščali k črnim bikom. Dalje smo bili o planu premalo obveščeni. O uporabi zemljišč je bil marsikateri interesent prikrajšan. Pri štetju kmetijskih strojev nam občina ni poslala števca, čeprav imajo dovolj nastavljencev. Vsak kmet je moral osebno na občino, kar je povzročilo zamudo časa.

Zaradi davka na plače so morali vsi kmetje v 10 km oddaljeno Dobrlo ves, dočim se brezposelnim nudi ugodnost, da lahko v domačem kraju v Kazazah „žigosajo".

Želimo, da bi naš novi polanski župan, ravnatelj Hafner vse te nedostatke odstranil in naše nerazvite vasi priključil pravično na raven bolj premožnih tujsko-prometnih vasi občine Dobrla ves.

LIBUČE

V Libučah, pri Sv. Andreju, smo na božji njivi položili dve zgledni ženi k zadnjemu počitku. Dne 28. avgusta je bil pogreb v Borovju **Žefranove tete Nane,** v starosti 86 let. Vsa svoja mlada in stara leta je preživela v domači hiši, v ljubezni in zvestobi do dela na rodni zemlji. V skromnosti dekle, katera poseduje le pisano skrinjo in svoj borni kot, kvečjemu še svoj „kofépiskrc" — je bila Nana vendar ona iskra, ki na domačem ognjišču vedno znova podžge ogenj, da blagodejno ogreva družino in okolico.

Visoko med lesovi je teta Nana uživala svoj mir in lepoto, ki jo skromnim deli božja roka v obilni meri! Težo starosti in bolezni pa je Nana izročala, vdana v božjo voljo, dan za dnem v roke božje previdnosti.

Kakor je bilo skromno njeno življenje, v zatišju doma in ljubljenih polj, tako skromen je bil tudi njen pogreb. Toda mi, ki smo stali ob odprtem grobu Žefranove tete Nane, smo čutili, da je blagoslovljena prst zagrnila ženo, kateri enake bodo le redko rodile naše vasi, doline in goré.

Drugi pogreb je bil 29. avgusta in sicer **Sovečeve mame** iz Ponikve. Dosegla je starost 82 let; umrla je zadeta od kapi. Dolga leta je bolehala. Imela je strahotne in boleče rane na nogah. Bolečine je prenašala s čudovito potrpežljivostjo. Z železno voljo in velikim veseljem je opravljala gospodinjska dela in dela na polju, dokler ni popolnoma obnemogla obsedela na klopci pred hišo v družbi kužeka in muce.

Pred leti je namreč ovdovela in sama v hiši ni imela druge tovarišije, dokler nista pristopili obnemogli materi na pomoč Korenova mama in njena snaha iz Libuč, in sta tako Sovečevi materi stregli s pravo krščansko ljubeznijo in potrpežljivostjo.

Sovečeva mama je bila posebnost zase. Štedila je tako zelo, da si pri vsem svojem blagostanju ni dosti privoščila. Kuhala je vedno še v posodi, katero je ob svoji poroki pred davnimi leti dobila skupno k doti. „V stari kastroli se najbolje skuha!" — je menila.

Imela je zalogo jedil in pijače, katero je hranila leta in leta, poleg vsega pa je trpela glad in žejo. Imela pa je odprte roke in srce za potrebe domače cerkve in je ugodila mnogim prošnjam za podporo drugih cerkva. Skrbela je za misijonske ustanove. Bila je botra neštetim zamorčkom. Bila je tudi vsa leta naročnica naših listov, Mohorjevih knjig, misijonskih glasil in drugega lepega in nabožnega čtiva.

Škoda, da vrsta takih žena izumira. So kakor legenda iz lepih starih časov, ki prav nič podobni niso naši atomski dobi.

Od obeh blagih umrlih smo se poslovili s skupno Marijino pesmijo in jima v molitvi voščili v Bogu mirni počitek.

DRUŽINSKO PRATIKO ZA LETO 1965
● že lahko dobite. Je že izšla. Naročite
● jo lahko tudi naravnost pri Mohorjevi
● družbi v Celovcu. — Stane 7.— šil.

Pri nas na Koroškem

Scapinove zvijače v Bilčovsu

Kar Bilčovs ne doživi vsak dan, je doživel preteklo soboto. Prvič se je predstavil bilčovskemu občinstvu „oder mladje" z igro znanega francoskega dramatika Molièra „Scapinove zvijače". Gledalci so napolnili Miklavževo dvorano do zadnjega kotička in ni jim bilo žal.

Uživali smo slovensko besedo, ki o njej tudi v Bilčovsu nekateri trdijo, da je ni več na Koroškem. Uživali smo jezik, ki lahko obstoji tudi poleg vseh drugih jezikov na svetu. Sicer so tudi v Bilčovsu ljudje, ki porivajo slovenščino pod mizo kot drobtine ubogega Lazarja, vsi jih poznamo. Kdaj so ti ljudje že sploh uživali lepoto besede v kateremkoli jeziku? Kdor samo misli, da sosed nima kulture, je sam nima.

Ako bi ti ljudje enkrat spoznali, kaj pomeni jezik človeštvu, kakšni zakladi so v vsakem jeziku, bi spoštovali tudi slovenščino; tisto, ki se pojavi na odru in tisto, ki jo govori bajtar v zadnjem kotu Koroške.

„Oder mladje" vrši veliko poslanstvo. Z vsako prireditvijo znova dokaže, da slovenščina ni samo jezik za hleve in gostilne, ampak da se z njo lahko tudi izrazijo misli Francoza Molièra. Oder mladje zna tudi na Koroškem oživiti slovensko besedo. Beseda postane življenje: „To je umetnost in vsi, ki smo bili na sobotni prireditvi, smo to občutili."

Videli smo, kaj zmore človek na odru. Odrsko ustvarjanje ni samo podajanje besede, ni samo igranje. Umetniško odrsko ustvarjanje pomeni presaditi človekovo dušo v drug živi svet, kjer postaneta igralec in gledalec enota. To je uspelo na sobotni prireditvi v Bilčovsu. Gledalci so živeli z igralci, pa naj so ti uporabljali besedo, obraz, roke, noge ali pa cel život. Če omenimo, da sta prav posebno ugajala režiser Erik Prunč kot Scapin in Jože Mikl, nočemo s tem zmanjšati zaslug ostalih igralcev, ki so bili vsi na mestu. Tudi v tem je izredna sposobnost mladega režiserja Erika Prunča, da zna postaviti osebe na pravo mesto.

Tudi „Veseli študentje" so prvič nastopili v Bilčovsu. Pokazali so Bilčovščanom, da se iz instrumentov lahko zvabi več, kot so bili doslej vajeni.

Naš človek na Koroškem rabi danes kulturno zabavo, ki ima tudi vsebino. Veseli študentje so nam jo nudili. S svojo živahnostjo in razposajenostjo so si kar osvojili srca vseh.

Igralcem in godcem, ki imajo še smisel za pravi humor, izrekamo na tem mestu najlepšo zahvalo. Saj smo se res nasmejali kot že dolgo ne. Pridite še večkrat v Bilčovs, saj je ta prireditev znova dokazala, da je kultura most za zbliževanje med ljudmi.

M. K.

GRABALJA VES

(Poroka)

V Grabalji vesi je bilo v nedeljo, dne 6. septembra, pri Kavhu lepo družinsko slavje. Hčerka Marta se je poslavljala od doma. Podala je roko in zakonsko obljubo izbranemu ženinu Karlu Zikulnigu in mu sledila na njegovo posestvo v Šmartin, onstran Drave.

Želimo naši Marti mnogo srečnih in lepih dni v novem domu. Prepričani smo, da se bo na lepem posestvu svojega moža znala postaviti kot spretna in dobra gospodinja. Cerkvena poroka je bila v cerkvi v Doberli vesi, kamor pač mi iz Grabalje vesi radi hodimo v cerkev. Cerkvena poroka je bila z mašo po novem obredu. Gospod prošt so po lepem nagovoru zvezali ženina in nevesto z zakonsko obljubo.

Bila srečna mnoga leta!

PLIBERK

(Občinska seja)

19 točk je bilo na sporedu, ko so se v avgustu občinski možje zbrali na svojo sejo. Po čitanju zapisnika zadnje seje so prebrali protokol o preverbi blagajne. Pomankljivosti ni bilo, zato se županu in blagajniku da razrešnica.

V Pliberku so lani zgradili tovarno čopičev. Da je tovarna laže začela, ji je bivša pliberška občina posodila 3 milij. šilingov. To posojilo bodo sedaj odplačevali in sicer z novim posojilom Komunalne banke. Ta bo dala tovarni čopičev 5 milijonov šilingov za dobo 15 let, po 5¼ odstotka obresti. Polletno bodo plačevali nazaj in sicer 270 tisoč šilingov. Občina jamči poleg dežele za posojilo. Sklep je bil soglasen.

Že spomladi so sklenili, da asfaltirajo cesti v Vogrče in Rinkole. Ker občina sama denarja nima in ji dežela pomagati ne more, bodo za kritje stroškov asfaltiranja najeli 1 milijon šil. posojila. Od treh denarnih zavodov je bila ponudba Kärntner Sparkasse najbolj ugodna in sicer po 7% obresti, so vzeli posojilo od nje.

Prostor pred pliberško ljudsko šolo bodo lepo uredili. Železna ograja pride proč, nasadili bodo cvetice in lepotično grmičevje. Rastline bo za 9000 šil. dobavil pliberški vrtnar Ranner. Najugodnejšo ponudbo za nakladanje, presejanje in vožnjo gramoza za občinska pota je stavil podjetnik Miha Sadjak iz Nonče vesi. Nakladal in presejeval bo za 12.— šilingov. Vozil pa za 30.— šil. kubični meter. Jamo bo moral v Libučah vzeti v najem, da ga ne bo kdo zatožil, češ da črno dela.

Poleg Oparjanove hiše na Kolodvorski cesti ima občina stavbno zemljišče. Zanj se zanimata g. Jamer iz Večne vesi kot mejač in krojaški mojster Schuschnig, ki si hoče tam zgraditi delavnico. Del odbornikov je za Jamerja, del za Schuschniga. Podžupan Kumer bi naj posredoval, da se obema omogoči, da uresničita stavbne načrte. Jamerju se naj da nekaj, ostalo pa Schuschnigu. Stvar so odložili na eno prihodnjih sej. Dotlej pa naj si stavbni pododbor na licu mesta položaj ogleda. Klari Lakonig proda občina ostanek nekega po regulaciji potoka odrezanega zemljišča. Cena 7.— šil. za kvadratni meter. Kunibert Raffer je prodal občini njivo in stavbno zemljišče za 120.000 šilingov. Ker občina nima tekočih sredstev, da bi mu plačala in on denar nujno rabi, ga bo v „rajfajznovki" najel. Poroštvo pa prevzame občina.

Bivšo libuško hišo pri Preku v Pliberku hočeta dva kupca kupiti, dva podjetnika pa najeti. OeVP-odborniki so za prodajo, socialisti pa za ohranitev hiše občini. Občinski odbornik Vauti je predlagal, naj bi to točko preložili na eno prihodnjih sej, da se stališča razčistijo. Za preložitev je bilo samo 9 glasov, a so sklepčni.

Pliberški Landsmannschaft je že stara občina obetala, da dobi plačano letno eno moško in eno žensko nošo iz občinske blagajne. Tudi letos so poslali račune krojača in šivilje. Temu se letos še ugodi, v bodoče pa bo podpora kot za druga kulturna društva. Noše stanejo 2828.— šil. Libuški šoli bodo popravili strop šele drugo leto, ker letos ni denarja. Preložiti nameravajo Libuški in Črma potok. Načrte za preložitev bo naredil ing. Leipold od vodogradbenega urada.

Šolo v Vogrčah bodo samo delno popravili, ker je na razpolago samo 100.000 šil. Veliki prazni razred, kjer so običajno volitve, bodo preuredili za direktorjevo stanovanje. V Vogrčah bodo zaprli cesto od Vogla do Ogradnika za avtomobile. Da se odpravi revščina barakarjev, bodo na Libuški cesti v Pliberku barake podrli in zgradili nove stanovanjske hiše. Kako in s čim, naj odločijo prihodnje seje. G. Osterman je ponudil občini svet, primeren za gradnjo hiš. V zameno bi vzel občinsko zemljišče, rabljeno kot travnik. Razliko v vrednosti bi mu naj občina plačevala v obliki rente. Eno kot drugo naj si ogledata stavbni in kmetijski pododbor in prihodnjič poročata.

Asfaltiranje okrog mestne nove hiše bo izvršila firma Stuag za 92.054.— šil.

Krofovo hišo in hlev hoče kupiti neki Kurt Jesch, ki bi tam napravil livarno za male predmete in zaposloval 15 delavcev. Sklenjeno je bilo, da se mu da poslopje za 60.000.— šil. in zraven še 4000 kvadrat. metrov zemljišča po 12.— šil. Jesch je Celovčan in ima obrt v Nemčiji in išče kompanjona za 300.000 do 400.000 šilingov.

Šmarješka šolska strežnica je bila doslej najemnica šolske kmetije pri Mertelnu. Za najemnino je opravljala delo pospravljalke. Sedaj bo stalno nastavljena, bo socialno zavarovana, dobivala plačo in plačevala najemnino v denarju.

Pri slučajnostih so poročali, da bi Kurath Flori dal občini del jarmarčišča za kamping. Občina bi mu dala nekje orno zemljo v zameno, da bi si lahko zunaj mesta postavil nov dom in prišel iz sedanje tesnobe.

ŠT. VID V PODJUNI

(Umestitev novega župnika)

Dolgo let je minilo, odkar je doživel Št. Vid v Podjuni umestitev novega župnika. Takrat je prišel v faro č. g. Feliks Zulechner, ki je obhajal lani svoj zlati mašniški jubilej. Medtem so opravljali faro gg. Lovro Kaselj, sedaj župnik v Hodišah, dr. Feliks Zamjen in Joža Kunstelj.

V nedeljo, dne 13. septembra, pa je sprejela šentviška fara svojega novega župnika, gospoda Franca Krištofa, ki je pastiroval doslej v Hüttenbergu.

Množica ljudi se je zbrala ob devetih dopoldne pred šentviškim župniščem, da bi sprejela in pozdravila svojega župnika.

Najprej mu je zapel cerkveni pevski zbor pesem „Novi župnik, bod' pozdravljen!" Nato so ga pozdravili v imenu šolske uprave gospod Franc Sadnikar, šolski ravnatelj v Št. Primožu, v imenu žena in mater ga. Helena Wutte, Rotarjeva mama iz Pogrč, v imenu mož g. Škof, Frvon v Gluhem lesu, v imenu deklet Milica Mitsche, maturantka na slovenski gimnaziji v Celovcu, v imenu fantov pa študent Jože Wakounig, Kovačev iz Mlinč. Otroci so sprejeli svojega novega veroučitelja z deklamacijami in šopki rož.

Slovesnost pred župniščem je zaokrožil cerkveni pevski zbor pod vodstvom Andreja Mitscheja s pesmijo „Marija, skoz življenje".

V župni cerkvi je nato umestil novega dušnega pastirja g. prošt Valentin Brandstätter iz Dobrle vesi, ob asistenci starega župnika g. Zulechnerja in g. Mihaela Krištofa, brata novega župnika. Gospod prošt Brandstätter se je tudi zahvalil faranom za prisrčni sprejem novega župnika. V svoji pridigi je orisal poslanstvo duhovnika v današnjem času in čestital šentviški fari, da je končno le dobila lastnega dušnega pastirja.

Po svoji prvi sveti maši v krogu novih faranov se je gospod župnik pri obhodu na pokopališču spomnil tudi vseh umrlih iz šentviške župnije.

Novemu župniku želimo pri njegovem poslanstvu kot božji zastopnik in dušni pastir, mnogo uspeha in božjega blagoslova pri delu v vinogradu Gospodovem. Hkrati pa se zahvaljujemo vsem prejšnjim župnim upraviteljem za ves njihov trud za dušni blagor šentviških faranov.

Darovi za tiskovni sklad

Po 50.— S: Franc Rudolf, Spodnja ves; Schellander Ana, Trabenče; Antonič Mihej, Reka pri Št. Jakobu; N. N., Šmihel; Ercek Franc, Bruxelles, Belgija.

Po 40.— S: Karl Marija, Belovče; č. g. Kanauf, Kapla ob Dravi; Stuhec Ciril, Altdorf, Nemčija.

Po 25.— S: Valentinič Agnes, Podroščica; č. g. Štrekelj Jakob, Gorenče.

Po 20.— S: Krainer Jožef, Rikarja ves; č. g. Pipp, Šmiklavž ob Dravi; Resman Matevž, Reka; Cvetko in Hajdinjak, Graz; Sapač Ernst, Linz; Johann Safran, Bilčovs; Brešan Justi, Št. Ilj; Brandstätter Jožef, Bistrica/Zilja; Struger Marija, Mače, Bistrica/R.; Ugowitzer Ursula, Beljak; Paster Marija, Železna Kapla; Ana Rosch, Železna Kapla; Lesjak Ludvik, Breg, Rožek; Tazol Jožefa, Breg, 15.— S.

Nedelja 27. septembra
CELOVEC VELESEJMSKO RAZSTAVIŠČE OB 14. URI
Senzacionalna TOMBOLA
1 LASTNINSKO STANOVANJE in 5 AVTOV
1 VW Karman Ghia Coupé
2 Ford Consul
1 VW Export
1 Ford Anglia de Luxe

Pitanje piščancev

Krmljenje — Priporočljivo je vsekakor, da imajo živali dovolj krme in vode, in sicer ves čas. Zato naj krmilniki ne stojijo prazni. Vendar pa jih ne polnimo več kot 1/3 prostornine, ker sicer živali preveč hrane raztresejo. To velja zlasti za krmilo v obliki moke, manj za brikete (svaljke, ki jih dobimo s stiskanjem moke). Poleg tega je priporočljivo dajati živalim čimbolj sveže pripravljene krmilne mešanice (vsaj ne starejše od enega meseca, zlasti v vročih poletnih dneh).

Napajanje — Tudi vode za napajanje naj imajo živali ves čas dovolj. Če nimamo napajalnikov urejenih tako, da nenehno teče v njih sveža voda, ampak imamo drugačne, skrbimo za to, da je vode vedno dovolj in da je sveža. Menjamo jo enkrat na dan, a priporočljivo je seveda večkrat, zlasti v vročih poletnih mesecih. Pri tem pazimo, da voda ni prehladna, zato jo zlasti pozimi ogrevamo približno do temperature v hlevu.

Krmilniki in napajalniki — Morda se boste vprašali, koliko krmilnikov in napajalnikov bi naj namestili v hlev, da jih bo dovolj.

Do tretjega tedna starosti računamo nekako 3 cm krmilnika na eno žival, od treh tednov dalje pa 6 cm na žival.

V hladnem letnem času naj imajo živali 1 cm napajalnika, v toplejšem pa 1,5 cm. Višina vodne gladine naj bo 1,5 do 2 cm, pač toliko, da živali namočijo cel kljun.

Tako krmilniki kot napajalniki naj bodo nameščeni v hrbtni višini živali. Z doraščanjem živali krmilnike in napajalnike dvignemo zato, da preprečimo razsipanje krmil in razlivanje vode. Čim manjša je poraba hrane, tem boljši je njen izkoristek na prirast kilograma žive teže, tem ceneje bomo zredili živali, toliko večji bo torej naš dobiček.

Higiena hleva in zdravstvena zaščita živali — Higiena je prvi pogoj za uspešno rejo perutnine.

Staro steljo moramo povsem odstraniti, ko namestimo novo skupino živali. Stara stelja vsebuje vse živalske iztrebke in obenem vse kliconosce raznih bolezni, za katerimi so živali bolehale in so jih morda same prebolele. Enodnevni, pa tudi nekaj tednov stari piščanci niso odporni napram tem in bi jih zato nemara obolelo in celo poginilo. Prav zaradi tega nikdar ne nameščamo v en sam prostor živali različnih starosti! Ko smo iz hleva odstranili vse živali in nato steljo, je treba še ves prostor razkužiti. Razkužilo lahko dodamo apnenemu beležu in tako opravimo dvoje del hkrati. Razkužimo tudi predpražnike in čevlje, če jih nosimo le v hlevu. Priporočljivo je, da v hlev, kjer imamo živali, ne puščamo obiskovalcev ki bi lahko nevede prinesli povzročitelje kakšne kužne bolezni. Vsekakor pa namestimo pred hlev predpažnik, namočen ali posut z razkužnim sredstvom.

Čiščenje — Iz hleva odstranjujemo ves mrčes (uši, bolhe, muhe), ki ga uničujemo z gamacidom. Poleg hleva očistimo in razkužimo tudi krmilnike in napajalnike. Najprej jih operemo z odgovarjajočim čistilnim sredstvom in po potrebi poribamo, nato pa jih potopimo v raztopino razkužila za 5—10 minut, nakar jih posušimo na zraku.

Krmilnike in napajalnike moramo čistiti večkrat (vsaj enkrat na teden temeljiteje, delno pa ob vsakem polnjenju).

Z rednim in skrbnim čiščenjem opreme in hleva storimo poleg pravilne prehrane skoro vse za sámo zdravstveno zaščito živali. Zato se moramo dobro zavedati pomena rednega čiščenja!

Zgodi pa se včasih, da se kljub temu pojavi ta ali ona bolezen. Za preprečevanje nekaterih bolezni uporabljamo sredstva, ki jih mešamo med sámo krmo (kokcidiostatiki) ali pa jih dajemo v pitno vodo, večkrat pa živali tudi zaščitno cepimo. Ker pa so, kot sami veste, zdravila in zdravljenje draga, skušajmo nuditi živalim najboljše pogoje za pravilno rast in razvoj. Tako bomo dosegli s čim manjšimi stroški kar največji prirast in ob koncu z veseljem ugotovili, da se nam pitanje piščancev v sodelovanju res splača.

ZA „NEDELJO NAŠIH STARIH"
dne 27. septembra
Vam Družba sv. Mohorja priporoča najnovejši molitvenik z velikimi črkami
„SLAVA GOSPODU"
(Z rdečo obrezo v platno vezan 44.— šil., v fino črno usnje z zlato obrezo 70.— šil.)
Naredite veselje našim dedom in babicam s tem lepim darom!

Letos mnogo več riža kot lani

Po podatkih ameriškega ministrstva za kmetijstvo bo dosegel letos svetovni pridelek riža (surovega) 1607 milijonov stotov (brez proizvodnje v komunističnih državah). Lani je znašal 1520 milijonov stotov, a predlanskim 1534 milijonov stotov. Letošnji pridelek je za 285 mil. stotov večji od povprečnega pridelka v času med 1955. in 1960. letom. Nekomunistične države naj bi pridelale 1423 mil. stotov (94 mil. stotov več kakor lani in 60 mil. stotov več kot predlanlanskim), kar predstavlja 19 odsto svetovnega pridelka. Pridelek riža bo napredoval v Južnem Vietnamu (znašal naj bi 53 mil. stotov ali 950.000 q več kakor lani), dalje v Južni Koreji (37.628.000 q ali skoro 6.4 mil. več), na Tajskem (okrog 98 mil. q ali 5.5 mil. q več), v Indiji (546.5 mil. ali 65.5 mil. več) in v Pakistanu (174.3 mil. ali približno 24.7 mil. več). V Avstraliji bodo po vsej verjetnosti kljub rahlemu nazadovanju v primeri z lansko sezono zabeležili spet rekorden pridelek, saj so znatno razširili nasade. V številnih državah Latinske Amerike se bo zaradi skrčenja nasadov pridelek znižal. **V zahodnoevropskih državah** naj bi pridelali okrog 13 milijonov stotov, kar znači 9 odsto manj kakor v minuli sezoni in 11 odsto manj od povprečja zadnjih let. **V državah vzhodne Evrope** so sicer povečali površino nasadov za 19 odsto, vendar bo letošnji pridelek prav gotovo še vedno pod povprečjem prejšnjih let. V Afriki naj bi se vzlic razširitvi nasadov pridelek znižal za 2 odsto, v Severni Ameriki pa bodo pridelali več riža kakor lani, v prvi vrsti spričo 6-odstotnega napredka v Združenih državah, ki naj bi ga zabeležili kljub skrčenju nasadnih površin za 4 odstotke.

Pripravljamo se na novo gospodarsko leto

Morda je res zgodaj že sedaj govoriti o novem gospodarskem letu. Vsak dober gospodar pa ve, da se mora že mnogo pred začetkom novega leta odločiti, kateri panogi bo dal v prihodnje poudarka. Pravzaprav je sedaj skrajni čas, za odločitev in načrte, zlasti za živonorejo in sadjarstvo. Zagotoviti si moramo zadosti krme, gnojila, sadike itd. Vse to je podlaga za uspešno rejo ali pridelovanje. Čeprav so travniki dali letos lep pridelek, vendar bi zima utegnila biti dolga in marsikdo se je odločil, da bo redil več živine.

Preračunajmo zaloge in vrsto krme ter se odločimo še za siliranje, če račun tako pokaže.

Tudi za napravo sadovnjaka se moramo že sedaj odločiti, zakaj takrat, ko je čas za sajenje, navadno težko dobimo sadike. Tako da se že sedaj dogovorimo z drevesničarjem in si zagotovimo potrebne sadike. Navadno je izbira sort in prvovrstnih sadik večja takrat, ko še ni čas saditve. Če pa odlašamo, zlasti še do spomladi, potem dobimo samo še prebrane ostanke.

Seme, najpotrebnejša gnojila in sredstva za varstvo rastlin pa si moramo že sedaj zagotoviti, zlasti za jesensko setev. Gospodarno pa bi bilo, če bi si pridelovalci priskrbeli že jeseni gnojila za travnike in pomladansko setev. Tako se zavarujemo pred škodo, če bi takrat ne bilo dovolj gnojil, sredstev za varstvo rastlin ali pa semena.

Prav bi bilo, da bi pri zadružnem kmetijskem strokovnjaku dobili kmetje potrebne nasvete za načrtovanje gospodarjenja v naslednjem letu.

Svetovni pridelek žita

Po novejših podatkih je letošnji pridelek žita v mnogih deželah dober ali celo izredno obilen. Avgust je glavni mesec žetve v Sovjetski zvezi. Kakšna bo letošnja letina v tej veliki deželi, so se po svetu toliko bolj zanimali, ker je lani in letos Sovjetska zveza morala kupovati razmeroma mnogo pšenice. Lani je ozimina v Sovjetski zvezi skoraj popolnoma odpovedala. To pa se je zgodilo precej nepričakovano, ker so za lansko letino napovedovali, da bo dobra.

Za letošnjo letino pa je vsekakor mogoče zanesljivo reči, da je dobra, ker se ta ugotovitev opira na podatke o dosedanji žetvi. Hektarski pridelek je letos mnogo večji in pšenica je dobro rodila na velikih prostranstvih — lahko bi rekli: v več deželah — ne le ponekod ali samo v izrazitih žitorodnih področjih. Vse pa tudi kaže, da bo zelo dobra letina koruze. Zdaj se v deželah, ki izvažajo pšenico, to je predvsem v Kanadi, ZDA in v Avstraliji, nekoliko v skrbeh vprašujejo, ali Sovjetska zveza res ne bo potrebovala več pšenice ali v kakšnem obsegu bo omejila uvoz.

O razmeroma dobri žetvi pa prihajajo poročila tudi iz številnih drugih dežel, tako iz tistih, kjer so poželi že v prvem polletju ali tedaj, ko je bila pri nas še zima, kakor tudi iz tistih, kjer bodo želi šele prihodnje mesece. Popolni podatki pa so zbrani o ječmenu. Pridelku ječmena posvečajo na žitnih borzah razmeroma veliko pozornost, ker sodi med najpomembnejše krmilno žito in ga zato v nekaterih deželah tudi razmeroma mnogo pridelujejo. Svetovni pridelek ječmena je znašal predlanskim 84,913.000 in lani 87,051.000 ton. Največ ječmena pridelujejo zahodnoevropske dežele; predlanskim so ga nad 25 milijonov ton, lani pa nad 28 milijonov ton.

Po podatkih iz ameriških virov bo letošnja žetev žita v deželah Evropske gospodarske skupnosti za 35% boljša od lanske. Ocenili so, da bo letos 27 milijonov ton pridelka, medtem ko ga je lani bilo le 20 milijonov ton.

Danska je sicer majhna dežela, vendar mnogo pomeni tudi v svetovnem kmetijstvu, zato je prav, da si nekoliko ogledamo, kako je s pridelkom žita na njenih poljih. Letos so pšenico poželi na 124.000 hektarih, lani na 135.000 ha; rži so letos imeli 92.000 lani 116.000 ha, ječmena 940.000, lani 939.000 ha, ovsa letos 209.000, lani 185. tisoč ha in žitnih mešanic letos 178.000, lani pa 195.000 ha. Bistvenih sprememb torej ni. Vidimo, da na Danskem pridelujejo izredno mnogo krmilnega žita, ker je pač poljedelstvo kar najbolj prilagojeno potrebam živinoreje, ki je poglavitna kmetijska stroka. Zato pridelujejo sedemkrat ali celo več ječmena kakor pa pšenice, pa tudi ovsa sejejo približno dvakrat več. Razen tega pridelujejo precej krmilnih žitnih mešanic. V tem najdemo odgovor, zakaj je Danska vodilna v živinoreji in zlasti v izvozu bekonov ter mlečnih izdelkov.

Izgrebalniki za krompir - Sadne stiskalnice - Parilniki - Drobilniki za krmo - Dvokolesa - Mopedi itd.
Johan Lomšek
TIHOJA 2, P. Dobrla vas — Eberndorf
Telefon 04237 246
Zahtevajte cenike! Ugodni plačilni pogoji!

Namizno grozdje

V vseh državah, kjer trta uspeva, gojijo danes namizno grozdje. Proizvodnja se dviga iz leta v leto ter seveda tudi potrošnja.

Namiznega grozdja je na stotine sort: Rusija goji prvovrstne na Krimu in v Zakavkaziji, zlasti v Gruziji in Armeniji. Izborne sorte imajo v Turčiji, Bolgariji in Grčiji, manj v Jugoslaviji. Italija ima mnogo — celo preveč — zelo dobrih žlahtnih sort, enako Francija, Španija in Portugalska, ter celo Južna Afrika. Zadnje štiri imenovane države zalagajo s svojim grozdjem predvsem Anglijo, le prav malo ostale evropske države, Italija pa pošlje letno okoli 2 milijona stotov proti severu. Od te količine pokupi Nemčija okoli 75 odst., po okoli 5 odst. pa Švica, Švedska in Avstrija. Balkanske države pošiljajo svoje grozdje predvsem v Avstrijo in Zap. Nemčijo.

Kot že rečeno, je namiznega grozdja na stotine sort. Pojavljajo pa se vedno nove. En del jih pride iz drugih držav, razni vzgajatelji-genetiki pa vzrejajo nove vrste, ki pa morejo prej pokazati, koliko so vredne, predno jih začnejo širiti v velikih količinah. Splošno priznan izbor namiznih sort trt ne obstoji, a ga skušajo sestaviti. Seveda morajo pri tem upoštevati tudi sorte, katere gojijo v Ameriki, posebno v Kaliforniji, potem pa v državah Severne Afrike in bližnjega azijskega vzhoda.

Prebrano sadje — ugodnejše cene

Naše sadje bi dosegalo višjo ceno, če bi ga znali pravilno pripraviti za trg, ki zahteva dobro sortirano in okusno pakirano sadje. V nasprotnem primeru je cena nižja. Poglejmo samo v trgovino in kmalu si bomo na jasnem. Vsakdo rajši kupi blago dobre kakovosti.

Tudi sadjarji ne smejo zaostajati! S sortiranjem sadja pridobivajo ugled in dosegajo višje cene. Nesortirano sadje ne bi smelo prihajati na trg. V tem oziru je tuji trg še posebno zahteven. Vse države imajo predpise o kakovosti sadja, pa tudi naša. Dober predpis pa dosti ne pomeni, dokler ga pridelovalci in ostali ne upoštevajo.

Tisti, ki hoče pravilno sortirati, mora nekaj vedeti o kakovosti sadja, o sortah in o boleznih na plodovih. Tega pa se mora pridelovalec naučiti. Vsaj prvo sortiranje mora opraviti sadjar sam že pri obiranju.

Važno je tudi, da obiramo sadje o pravem času. Prezgodaj ali prepozno obrano sadje je manj vredno. Pri sadju, ki je namenjeno za predelavo, moramo upoštevati zahteve kupca. Tovarna včasih potrebuje posebno kakovost sadja za predelavo.

Če bomo torej nudili potrošniku dobro in zdravo sadje, bomo od njega lahko zahtevali višjo ceno.

Griža

Griža ali dizenterija je hitro nalezljivo vnetje predvsem debelega črevesa. To obolenje je v sedanjem času, ko dozoreva sadje, jako aktualno. Grižo širijo pogostokrat, in to predvsem na kmetih muhe, ki se pasejo po odprtih straniščih in sédajo potem na sadje, povrtnino in jestvine, katere potem okužijo. Iz tega lahko razvidimo, kako nevarno je jesti neoprano sadje in povrtnino ter živila, do katerih ima mrčes dostop. Za grižo je značilna visoka vročina in pogosto iztrebljanje. Iztrebki so sluzavi, ponajvečkrat pomešani z gnojem, s krvjo in včasih celo s koščki sluznice. Driska je včasih tako huda, da mora bolnik 40 do 50 krat na veliko potrebo, pri tem pa iztisne z muko in bolečinami le nekoliko krvavkaste sluzi. Mnogo bolnikov umre zaradi izčrpanosti, včasih pa se akutna griža izpremeni v kronično obolenje, ki traja lahko več let. Jabolka, hruške, slive, grozdje, povrtnino itd. je torej treba vedno dobro oprati pod tekočo vodo. Jesti jih pa seveda moramo z umitimi rokami.

Še enkrat ponavljam, pazite na čistočo, jestvine pa primerno zavarujte; nadležne muhe, ki prenašajo vse mogoče bolezni, pa zatirajte kolikor le mogoče.

Kaj hočejo kat. organizacije?

Vsak novi pokret ali novi nauk bo uspel le, če bo imel požrtvovalne in nesebične apostole. Ti morajo najprej biti povsem prepričani, da je novi nauk nekaj nadvse dobrega in resničnega; biti morajo do dna duše prepričani, da je nauk, katerega so se oklenili, edino pravilen.

Takemu prepričanemu učencu novega nauka ne da srce prej miru, dokler tudi svojih prijateljev ne pridobi zanj. Mnogo jim govori o lepoti novega nauka, če le mogoče, jim preskrbi primerne knjige in časopise, v katerih je novi nauk razložen, prav gotovo nikdar ne zamudi prilike, da povabi čim več svojih znancev na predavanje ali prireditev, kjer se govori v duhu novih naukov. Tako se ves postavi v službo novi ideji in takemu pravimo, da osvaja svojo okolico za svojo idejo.

Tudi jaz verujem v nauk, ki ga je prinesel na zemljo sam Sin božji in On je poudarjal, da bosta nebo in zemlja prešla, besede njegove pa ne bodo prešle. To je torej nauk, ki presega vso človeško modrost in v katerem se dopolnjujejo vsi resnični nauki zemeljskih učenikov.

Imenujem se kristjan in izpovedujem vero v nauk, ki že skoro dva tisoč let osvaja svet in prinaša narodom kulturo, ki najbolj odgovarja človeškemu dostojanstvu. Še nobena ideologija ni človeštvu prinesla toliko družabnega blagostanja in kulturnega napredka kot prav krščanstvo. Naziranje, da je krščanstvo nekaj nazadnjaškega, je postalo danes v resnici nazadnjaško in ves kulturni svet se danes ponaša s tem, da mu je krščanstvo podlaga socialnega sožitja. Zato danes ni več sramota, če izobražen človek odkrito prizna, da izpoveduje krščanski svetovni nazor in da veruje v osebnega Boga.

Toda prav v današnji neizprosni borbi med Bogom in nevero organiziranega materializma ne zadostuje, da se mlad človek samo priznava za kristjana. Ne sme se zadovoljiti s tem, da je kristjan sam zase, temveč mora pridobiti za Kristusa tudi svoje okolje. Kako resen opomin nam dajejo tisti, ki so nasprotnega mišljenja. Kaj vse store, da si pridobe ljudi v delavnici, uradu ali stanovanju. Posojajo liste, knjižice, brošure, ki gredo iz roke v roko, iz žepa v žep. Začenjajo razgovore, jih ponavljajo ob vsaki priliki in skušajo vliti ognja drugim, ki ga imajo sami.

Kako pa je v resnici z nami? Stvar, ki jo kot kristjani zastopamo in smo z njo prežeti, je vsaj toliko vredna kot njihova. Je pa brez dvoma lepša, veliko lepša. Mnogi imajo morda pri svojem delu plemenite namene; saj je v vsakem nauku nekaj resničnega in plemenitega. Tudi komunizmu moramo celo to priznati, ko se bori za večjo pravičnost v socialnem življenju in za boljši kos kruha. Toda koliko zmot pri tem uče in koliko sovraštva zbujajo med stanovi; s tem pa pripravljajo toliko zla in bede!

Stvar kristjana pa je resnica, zato tudi v resnici dobra. Nekateri se navdušujejo za Marksa ali Lenina, toda Kristus ju brezmejno nadkriljuje. Njega, ubogega Galilejca, ki so ga križali, ki pa je na veliko noč vstal, ne moremo primerjati s sibirskim upornikom ali bednim balzamiranim truplom v mavzoleju sredi Moskve.

ZA MLADINO IN PROSVETO

Svobode preveč . . .

Dva sta ekstrema v vzgoji mladine — zlasti mladostnikov: ali smo prestrogi ali preveč popustljivi. Da mladina toži nad strogostjo staršev, je že stara pesem, da bi pa mladina želela večjo strogost od staršev, še menda ni bilo slišati. In vendar . . .

Takole piše 17-letni fant o svojih starših: „Star sem 17 let; prihodnje leto bom maturiral in sem edini sin v družini. Oče je arhitekt. Vse bi bilo prav in lepo, samo če bi bili moji starši nekoliko bolj strogi v vzgoji. Kajti dovolijo mi vse, ničesar mi ne prepovejo in ničesar mi ne očitajo. Pogosto se mi zdi, da sem doma kot v hotelu, počenjati morem, kar se mi zljubi.

Moji starši mislijo, da nimam nad ničemer tožiti, češ saj mi gre dobro. Toda temu ni tako. Ves sem obupan, ker mi postajajo starši vedno bolj tuji. Ne morem več prenašati te pretirane strežbe in te prevelike naklonjenosti. Zakaj moj oče nikdar ne udari po mizi z odločnim „Ne!“ Postal sem tako negotov, neodločen, ker nimam močne očetove roke ob sebi. Popolnoma osamljenega se čutim, zapuščenega...

Kaj naj storim? Kako naj dopovem svojim staršem, da mi naj postanejo pravi starši in ne le prijatelji?“

Do nedavnega je pri nas veljala „vzgoja trde roke“ in Slomškov rek „šiba novo mašo poje“ so naši starši prav radi navajali v opravičilo svoje vzgojne metode. Avtoriteta staršev je bila sveta in nedotakljiva. „Oče so rekli . . .“, je bil zadnji argument.

Pa je prišla reakcija, drugi ekstrem, ki je najstrožje obsodil prvo metodo. Popolna svoboda, nobene kazni, nobenih ukazov več; niti nasvetov in napotkov več, da se ne moti naraven razvoj mladostnika. Starši morajo postati otrokom samo tovarišl, prijatelji; besedi „mati“ — „oče“ naj izgineta iz družinske skupnosti, v kateri se kličejo med seboj le še s „ti, Jožef, Franc, Andrej, Olga, Marija . . . po imenu.“

Tudi ta skrajnost v vzgoji ni prinesla dobrih sadov. Vedno bolj čutimo posledice prevelike sproščenosti mladine. Vodi namreč v anarhijo, v anormalnosti „napol-zrelih“, ki postajajo v velikih mestih že družabno zlo.

Tudi gornje pismo je obsodba druge skrajnosti v vzgojni metodi. In ta obsodba prihaja iz vrst mladine same, ki zna svoje trditve dokazati. Saj je sama žrtev, sama doživlja . . .

In kje je potem rešitev? Tudi tukaj velja pravilo o „zlati sredini“. Vsak človek ima srce, ki hrepeni po ljubezni. Najbolj pa potrebuje ljubezni mladostnik. Le oče in mati mu moreta dati zadosti te ljubezni.

Vsak človek pa je socialno, družabno bitje. V družbi pa mora biti red in disciplina, ki urejata medčloveške odnose. Toliko bolj je potrebna disciplina v družini, v kateri doraščajo mladostniki. Zato gre očetu avtoriteta. Otroci niso staršem igrača in starši ne smejo biti otrokom le hlapci!

Iz filmskega sveta

PETER O'TOOLE V CELOVCU

Med najbolj znamenite filmske igralce sodobnosti štejejo 30 let starega filmskega zvezdnika Petra O'Tooleja, ki nastopa v glavni vlogi mogočnega filma „Lavrence von Arabien“. Pravijo da filmski igralci in podjetniki kar bledijo ob njegovem imenu in sicer iz zavisti. Njegovo ime je namreč največji porok, da bodo dvorane zasedene in blagajne polne. Ženski svet kar nori za njim.

Tega junaka filma bomo imeli priliko videti v Celovcu od 25. septembra, ko bodo vrteli tri ure trajajoči ameriški film, ki prikazuje boje v arabski puščavi in v čudovitih slikah prikazuje življenje beduinov sredi puščav. Odličnost filma „Lavrence von Arabien“ potrjuje dejstvo, da je bil ta film dozdaj deležen izrednih odlikovanj; saj je prejel kar sedem „Oskarjev“. Posebej pa je tudi glavni igralec, Peter O'Toole prejel že več nagrad za to vlogo; medtem tudi letos v Grčiji, kjer je prejel nagrado „Davida di Donatello“.

Do vloge v tem ameriškem velefilmu je prišel Peter O'Toole po dolgem iskanju prirediteljev, kajti Hollywood je po 15 letih hotel zopet pokazati nekaj izrednega, zato je bila izbira tako stroga; cela vrsta znanih igralcev je bila namreč zavrnjena. V angleškem filmu je dozdaj veljal za divjaka na platnu, a sam je priznal, da ga je vloga Lavrenca popolnoma spremenila. Pred kratkim se je poročil. Kot Irec po rodu je zelo temeljit in neumoren, kar zagotavlja, da bo ne samo teh nadaljnih sedem filmov, za katere je že podpisal pogodbo z režiserjem Sam Spiegelom, temveč še mnogo drugih odlično odigral.

Otroški kotiček

UGANKA

ŠKATLICA LEPA IN GLADKA
TIHO NA MIZI STOJI;
ČE PA LE GUMBEK ZASUKAŠ,
TI POJE, IGRA, GOVORI. (Radio)

Kako je palček potoval

Oj, ta palček skakalček! Urnih nog se je odpravil v širni svet. Mrzla zima mu je bila nagajala ves čas. Komaj je čakal v svojem kotičku tam daleč v gozdu veselo pomlad. Sedaj pa je pomlad prišla in palček je prost. Kam naj jo mahne?

Po prašni cesti koraka naprej. Ob desni in ob levi se mu klanjajo trobentice in radovedno povprašujejo: „No, kam pa ti, skakalček?“

„V daljni svet!“ jim prijazno odgovori.

„Kaj boš hodil v tuji svet, skakalček! Poglej, kako lep in pisan je naš domači kraj!“

Pa se je začel palček ozirati okrog sebe. Videl je travnike čez in čez posute s pisanim cvetjem, in vzradostilo se mu je srce.

Poiskal si je prostorček v zeleni travi in se zadovoljen usedel. Iz žepa pa je potegnil pipico in začel kaditi. Dim se je valil preko trave in duhtečih cvetlic.

„Katera cvetlica pa tako čudno vonja?“ je vprašala marjetica svojo sestrico in vihala nosek.

„Gotovo je to kakšna nova roža,“ ji je ta odgovorila.

Palček je to slišal in takoj ugasnil svojo pipo. Mislil si je: „Res, moj smrdljivi tobak ne spada med takšen vonj!“

Vstal je, poravnal travo in odhitel na cesto. Zadovoljen in srečen se je vračal domov, ker je našel mir v svojem srčecu. Vriskal je: „Pri nas doma je lepo, prišla je ljuba pomlad!“

KRIMINALNI ROMAN

Prevedel: AVGUST PETRIŠIČ

SAX ROHMER

SKRIVNOST dr. Fu-Mančuja

2. NADALJEVANJE

Tukaj podajamo kratko vsebino prvega nadaljevanja, ker mogoče ta ali oni bralec ni prečital začetka romana.

V Londonu je nepričakovano obiskal svojega prijatelja Petria, zdravnika, pisatelja, znameniti detektiv Nayland Smith iz Burme. Detektiv je na kratko pojasnil prijatelju, da išče v Londonu morilca, ki mu je stregel po življenju. Poleg tega je tu tudi zaradi tega, da posvari sira Chrichtona Daveya — od družbe Indija, da je njegovo življenje v nevarnosti. Zato je prosil prijatelja Petria, če sme stanovati pri njem in ako bi ta lahko žrtvoval nekaj dni za nekaj nenavadnega, da še nikoli ni kaj takega doživel.

Res ne vem, kdaj, kako in od kod pride nadenj odločilni udarec, pač pa vem, da je moja najnujnejša dolžnost, da mu pomagam. Pojdi, na najbližjem vogalu si najameva avtotaksi!“ Kako čudno se čestokrat vrine v vsakdanjost življenja kaj pustolovskega — skoraj vedno pa naglo in iznenada! Vožnja tiste noči ni zapustila v mojem spominu posebnega vtisa, četudi je vezala vsakdanjost z nenavadnimi sledečimi doživetji. Avto me je zapeljal v vrtinec grozotne skrivnosti, in zdaj, ko mi bežijo mimo duhovnih oči spomini tedanjih dni, se čudim, da živahni trgi in ceste, po katerih smo se peljali, niso imeli nikakih svarilnih znakov. Ne spominjam se ničesar ne o vožnji, ne o čem sva se pogovarjala. Oba sva bila zelo redkobesedna. Šele, ko sva prispela na cilj, je prijatelj hripavo zamrmral: „Kaj je to?“

Stražniki so vprav razganjali množico zijal, ki so se radovedno gnetli okrog vhoda hiše sira Crihtona Daveya. Ne da bi počakal, da se voz ustavi ob pločniku, je Smith skočil ven. „Kaj se je zgodilo?“

Najbližji redar ga je nezaupno pogledal; toda nekaj v Smithovem glasu in ponašanju si je pridobilo ugled. „Sir Crichton Davey je umorjen!“ je odvrnil zamolklo. Smith je stopil nazaj, kakor da bi ga kaj udarilo, in me krčevito zgrabil za ramo. „Moj Bog!“ je šepnil. „Prišla sva prepozno!“

S stisnjenimi pestmi se je zrinil skozi množico in zdrvel po stopnicah navzgor. V veži je pokazal policijskemu uradniku svojo izkaznnico, nakar je detektiv Scotland Yarda tiho odgovoril in se mu spoštljivo odkril. Po nekoliko kratkih pojasnilih sva mu v moreči tišini sledila po stopnicah, ki so bile pogrnjene z debelo preprogo, in skozi hodnik, okrašen s slikami in kipi, v veliko knjižnico. Tu je že bilo več oseb. Neki gospod, v katerem sem spoznal svojega stanovskega tovariša dr. Chalmersa Cleevea, se je sklanjal nad negibnim telesom na divanu. Druga vrata so držala v malo sobo. Skozi odprtino sem videl moža, ki je, čepeč na nogah in rokah, preiskoval preprogo. Vznemirjajoča tišina, skupina okoli zdravnika, postava, ki se je kakor hrošč hlastno plazila po sosednji sobi — vse skupaj je nudilo prizor, ki se mi je neizbrisno vtisnil v spomin.

Ko sva vstopila, se je dr. Cleeve dvignil. „Odkrito povedano,“ je dejal, „ne upam si izreči končno veljavne sodbe o vzroku smrti. Sir Crichton je bil kokainist, vendar so tu znaki, ki so v protislovju z zastrupljenjem po kokainu. Mislim, da more le raztelesenje podati pojasnilo. Zelo nenavaden primer.“

Smith se je pričel polglasno pogovarjati z dr. Cleevejem, jaz pa sem priliko porabil, da sem pregledal mrtveca. Oblečen je bil v večerno obleko. Vendar pa je bil smoking videti že zelo ponošen in zastarel po kroju. Lice je bilo suho in ostrih potez, a zdaj na poseben način zateklo, pesti so bile stisnjene. Zavihal sem mu rokav in spoznal na levem laktu sledove vbrizga. Nehote sem pogledal tudi drugi laket. Nikakih sumljivih znakov ni bilo na tem.

Pač pa je bila na hrbtu roke temnordeča lisa kakor od poljuba našminkanih ustnic. Pozorneje sem jo pogledal in jo poskusil z drgnjenjem odstraniti; podoba je bila, da je nastala zaradi vnetja, če ni bilo kako materino znamenje. Stopil sem k malemu, bledemu človeku, ki se je bil predstavil kot zasebni tajnik sira Crichtona, in ga vprašal, ali je bila lisa že prej tam.

„Ne, gospod kolega!“ se je vmešal dr. Cleeve. „Že sam sem bil stavil isto vprašanje. Ali vam lisa kaj pove? Jaz si je namreč ne znam tolmačiti.“

„Prosim vas oproščenja, Mr. Burboyne,“ se je obrnil Smith k bledemu tajniku, „toda nadzornik Weymouth vam bo potrdil, da sem pooblaščen, da se za stvar zavzamem. Rekli so mi, da je sir Chrichton v svoji študijski sobi nenadoma obolel?“

„Da, ob pol enajstih. Jaz sem delal tu v knjižnici, on pa tam notri kakor po navadi.“

„Ali so bila vrata med sobama zaprta?“

„Da — vedno. Samo enkrat so bila nekaj trenutkov odprta, ko je prispelo za sira Chrichtona neko pismo. Bilo je pet minut pred pol enajsto. Izročil sem mu pismo in tedaj je bil videti še popolnoma zdrav.“

„Kakšno pismo je bilo to?“

„Tega vam ne morem povedati. Prinesel ga je neki sel in sir Chrichton ga je položil na mizo k drugi pošti. Najbrž leži še zdaj tam.“

„Ob pol enajstih?“

„Da. Nenadoma je sir Chrichton sunkoma odprl vrata in z glasnim krikom planil v mojo sobo. Pohitel sem mu naproti, a mi je velel iti nazaj. Vročica mu je sijala iz oči. Vprav sem stopil k njemu, ko se je zgrudil na tla. Zvijal se je in kazalo je, kakor da ne more govoriti; ko sem ga pa vzdignil in ga položil na divan, je zahropel nekaj, kar se

P∞I∞S∞A∞N∞O B∞R∞A∞N∞J∞E

NAŠE ROMANJE V LURD

Postanek v Marseillu

(Piše Blaži Janschitz)

(Nadaljevanje)

Na francoski meji nismo imeli nobenih sitnosti. Komaj sem pokazal potni list že sem ga skrbno shranil v moj kovček. Tako je bilo tudi z vsemi drugimi našimi romarji.

V Venemigliju je ura kazala dve ponoči. Vozili smo se dalje in prispeli v znamenito cvetlično mesto Nico. Tu sem hrepeneče gledal skozi okno, kajti v tem mestu sem bil že meseca februarja letos. Takrat sem obiskal tukaj našega znanega patra Jakoba in preživel lepe dneve. Ker je bilo ravno o pustnem času, sem videl tu tudi svetovno znani karneval, ki ga prirejajo vsako leto v pustnih dneh.

Ko se je danilo, smo se peljali proti lepemu Cannesu (izg. kanu). Malo sem glavo naslonil in zadremal. Nekateri od nas pa so sloneli ob oknih in opazovali lepoto francoske Riviere in morskega obrežja. Povsod smo videli lepe hotele, palme in cvetoče oleandre z rdečimi in belimi cveti. Vmes pa smo videli tudi spomenike. Naš vlak je vozil silno hitro skozi več skalnatih predorov in to vedno ob morju od Genove do Marseilla (izg. marseja).

V ponedeljek, 13. julija, ob 7. uri zjutraj smo dosegli naš prvi cilj, Marseille. Od tu so nas peljali veliki avtobusi na grič nad mestom Marseillom, kjer je veličastna cerkev bazilika Marije božjega varstva „Notre Dame de la Garde", ki kraljuje na pečini nad mestom. Na stolpu bazilike, ki je 55 m visok, je 9 m visok kip Matere božje z Jezuščkom v naročju. Ta kip je pozlačen. Strop v notranjosti cerkve je pozlačen mozaik.

Ko smo začeli romarji prepevati naše lepe slovenske, domače Marijine pesmi, so se vse luči v cerkvi prižgale in začele so se božje daritve pri več oltarjih, ki so jih maševali naši duhovniki. Glavno sv. mašo je daroval č. g. Fidelis iz Gorice. Mi pa smo prepevali naše lepe mašne pesmi. Tako še tudi po maši: „Marija, mati ljubljena" in pa še najlepšo „Marija skoz življenje", ki je donela krasno. Jaz sem stregel pri stranskem oltarju nekemu duhovniku iz Trsta. Vsi romarji smo prejeli sv. obhajilo.

Po sv. maši se nam je zahvalil dekan cerkve „Notre Dame de la Garde" (Marija, morska zvezda), da smo tako lepo peli Mariji v čast. Med drugim je g. dekan tudi dejal, da bi peli še za naprej tako lepo pesmi v našem materinskem, slovenskem jeziku. Poudaril je, da je bilo to naše romanje najlepše romanje v tem letu. Njegove besede, ki jih je govoril v francoskem jeziku, nam je tolmačil neki duhovnik v slovenščini.

Potem smo še malo postali na griču, kjer smo imeli čudovit razgled na mesto in pristanišče Marseille in otok Monte Cristo in sploh na Sredozemsko morje.

Omeniti moram še, da sta v cerkvi, ki se lahko smatra za znamenitost, tudi dve majhni ladjici kot darilo Mariji.

G. dekan nas je nato spremljal do avtobusa in nas pozdravljal z na svidenje.

Sedli smo spet v avtobuse, ki so nas odpeljali na kolodvor. Peljali smo se malo dalje skozi znamenito morsko obalo „La Corniche".

Preden je odpeljal vlak iz Marseilla so nam razdelili zavojčke (kosilo z vinom ali mineralno vodo). Bilo je dobro: pečeni košček piščeta, šunka, salama, sir, pomfri in beli kruh. Kar dobro nam je ugajalo in bili smo zadovoljni.

Vozili smo se spet mimo lepih rodovitnih krajev. Povsod so vinogradi s svojimi nizkimi trtami. Nekaj po 16. uri popoldan smo dospeli v Toulouse. Dalje je šlo proti Tarbesu. Že so se prikazale v daljavi planine Pireneji. Pokrajina je postala bolj gozdnata, prepletali so jo travniki in žitna polja... Vse je postalo bolj živo in za oko prijetno osvežujoče.

Stali smo pri oknih in gledali lepe kraje. Začeli smo moliti sv. rožni venec. Glasno smo molili, kajti bližali smo se največjemu in najlepšemu Marijinemu svetišču na svetu Lurdu. Zapeli smo tudi lurško pesem „Ave Marija". V daljavo sem gledal skozi okna in sem opazil planino Pic du Jer (izg. pik di žer). Pod njo pa leži Marijino svetišče Lurd. Na vrhu te planine je velik križ. Že ga vidimo. Ta križ je ponoči krasno razsvetljen, da ga romarji vidijo že oddaleč predno pridejo v Lurd. Kako srečni smo bili. Točno ob 20.10 je naš romarski vlak prispel na postajo v Lurd v ponedeljek, dne 13. julija. (Dalje prihodnjič)

KLJUČ

Vedno imam kak ključ pri sebi. Skrbno ga skrijem v globoki žep nad svojim srcem. Ne da bi vse zaprl, kadar grem z doma. Če zaupanje ne zaklene, najboljša ključavnica ne drži!

Atej so mi pripovedovali, kako je nekdaj vsemogočni graščak dal zapreti kmeta čisto po nedolžnem. Ker ni mogel dati predpisane desetine, je moral medleti in ginevati v temi podzemske ječe. Da je bila strašna suša, grofa ni zanimalo.

Po prošnji njegove družine ter ogorčenih kmetov — sosedov in ker ga niso mogli odkupiti, je izkazal grof in sodnik milost ter dal naznaniti:

„Pri priči in navzočnosti vseh stanovalcev naše grofije naj sodi Bog, ali je kmet Pečnik kriv ali ne..."

Zbrali so se na široki ravnini pod gričem, kjer so stale vislice. Biriči so prignali Pečnika, ki je že komaj hodil. Na znak je stopil župnik s črno — zlato blazino pred grofa, ki je vzel z nje veliki cerkveni ključ. Nato je zaklical:

„Ta ključ naj bo znamenje za nedolžnost ali krivdo kmeta Pečnika: Ko vržem ključ k nebu, spustite obtoženca, naj teče, kolikor ga nesejo noge! Če ga moji najboljši vojaki, ki zletijo za njim šele, ko je ključ na tleh, ne dobijo pred robom tega travnika, naj bode prost!"

S tem je zalučal ključ kvišku in Pečnik je tekel, kolikor so ga nesle oslabele, tresoče se noge. Še ni bil na sredi ravnine, ko so mu bili urni, krepki možje že za petami.

Toda niso ga ujeli. Padel je prej. Ujel in otel ga je birič najpravičnejšega Sodnika — smrt.

Zato pa imam vedno kak ključ pri sebi. Vržem ga kvišku: Nihče ne teče za mano, nihče! Samozavestno, prosto, svobodno korakam v svet.

Poberem ključek ter ga skrijem v globoki žep nad svojim srcem: Kajti to je ključ, ki nič ne zaklene — to je ključ, ki vse odklene.

H. Gorski

Zakaj delavec ni pozdravil cesarja?

V gozd, kjer je delal drvar, je prišel cesar večkrat na lov. Vsakdo, ki ga je srečal, ga je spoštljivo pozdravil, samo drvar ne. Niti ozrl se ni, pa naj je visoki gospod stal tik pred njim.

Cesarja je tako omalovaževanje bolelo, stopil je torej k delavcu in ga vprašal: „Ali se ti res tako mudi, da nimaš nikoli časa pozdraviti?"

Drvar mu je mirno odgovoril: „Res ne utegnem, kajti služiti moram dnevno tri kose kruha! Prvi kos povračujem, drugega posojujem, dvaintridesetim pa ga dajem."

Cesar se je zavzel in zahteval od drvarja pojasnila. — Ta mu je odgovoril: „Preživljati moram starše, katerim vračam, rediti moram deco, kateri posojujem, da mi bo pozneje vračala, redim pa tudi svojo ženo, ki ima dvaintrideset zob!"

Cesarja je odgovor zadovoljil, da je obljubil poslati drvarju tri kosmate ovne, ki jih lahko do kože ostriže.

Ko se je cesar vrnil domov, je poklical k sebi tri najvišje in najbogatejše generale, ki so bili najbolj neusmiljeni z vojaki, in jim velel, naj rešijo uganko o treh kosih kruha, ki mu jo je naložil drvar v gozdu. Prvi general je pohitel takoj v gozd in izvedel rešitev za tisoč goldinarjev, drugi general je moral plačati za rešitev dva tisoč, tretji pa štiri tisoč goldinarjev.

Ko je prišel cesar zopet na lov, se je drvar zahvalil cesarju za one tri kosmate ovne, cesar pa je samo pripomnil, da jih ni do kože ostrigel, kakor mu je dovolil.

Družina je tisti kraj, kjer smo najbolje postreženi, a kjer največ godrnjamo.

Ko mimo tvoj'ga doma grem

Ko mimo tvoj'ga doma grem
na cvetje v oknu se ozrem;
sluteč da tvoj obrazek mil
se tam za rožami je skril.

Če te ne vgledam, pač spoznam
da tvoje misli kam drugam
te nevzdržljivo vlečejo
in drugemu šepečejo.

Če ti pa okence odpreš,
prijazno name se ozreš,
pa tvoj srebrni, zvonki glas
prežene dvome vsaki čas.

Tako mi siplješ z okna dol
nebeško radost, srčno bol;
kot sonce greje tvoj obraz,
brez njega pa je v srcu mraz.

Zato ti rečem in povem,
kar je že znano vsem ljudem:
le pazi, da med stola dva
kedaj ne usedeš se na tla!

A. G.

je čulo kakor: The red hand (Rdeča roka)! Še preden sem prišel do zvonca oziroma telefona, je izdihnil."

Burboynov glas je drhtel, ko je to opisoval. Tudi Smith je bil videti zelo razburjen.

„Mislite, da je sir Crichton s svojimi besedami mislil pego na svoji roki?" je vprašal Smith.

„Ne — težko mogoče. Kajti iz smeri, kamor mu je bil obrnjen poslednji pogled, sem z gotovostjo domneval, da misli nekaj, kar je bilo v njegovi sobi."

„Kaj ste nato storili?"

„Ko sem poklical osebje, sem stopil v študijsko sobo. Ničesar nenavadnega nisem zapazil. Okna so bila zaprta. Sir Crichton je celo ob veliki vročini delal za zaprtimi okni. Drugih vrat sploh ni, ker delovna soba zaključuje ozko, stransko hišno krilo, tako da nihče ne bi mogel noter, ne da bi ga jaz videl. Ako bi se pa bil kdo že prej skril v tej sobi — a prepričan sem, da ni notri nobenega skrivališča — bi se moral vrniti le skozi mojo sobo."

Nayland Smith se je potezal za levi uhelj, kar je počenjal iz navade vselej, kadar je napeto premišljeval. „Ali se je sicer kaj posebnega pripetilo zadnje čase?"

„Se je," je pritrdil Burboyne v očitni zadregi. „Čeprav takrat stvari nisem prisodil nikake važnosti. Pred tremi večeri je prišel sir Crichton k meni in je bil videti precej razburjen; toda tu pa tam so bili njegovi živci... Saj veste, kaj menim? No, prosil me je, naj pregledam delovno sobo. Imel je občutek, kakor da bi se tam nekaj skrivalo."

„Nekaj ali nekdo?"

„‚Nekaj' je bil izraz, ki ga je uporabil. Vse sem bil temeljito pregledal, a brez uspeha. Po tistem je kazalo, da se je spet pomiril in se povrnil k delu."

„Lepa vam hvala, Mr. Burboyne! Moj prijatelj in jaz bi si zdaj še rada ogledala študijsko sobo."

Parfumirano pismo

Kakor že omenjeno, delovna soba sira Crichtona ni bila velika. En sam pogled je zadoščal, pa si videl, da ni bilo v njej najmanjše prilike za skrivališče. Po tleh je bila razgrnjena debela preproga; ves prostor pa je bil prenapolnjen z burmanskimi in kitajskimi predmeti. Na zidcu kamina je stalo več fotografij, ki so pričale, da je bila soba zasebno svetišče premožnega samca, ki nikakor ni bil sovražnik žensk. Malone celo steno je pokril zemljevid Indije. Svetilka z zelenim senčnikom je stala na pisalni mizi, polni pisarij, in metala soj po mali sobi, v kateri je bilo neznosno vzdušje, zakaj obe okni sta bili trdno zaprti.

Smith je takoj pohitel k velikemu pisemskemu ovitku, ki je ležal poleg pisalne mape. Sir Crichton se ni niti toliko potrudil, da bi ga bil odprl; zato je to storil moj prijatelj. V ovitku je bil bel list nepopisanega papirja — nič drugega.

„Ta vonj!" je zamrmral Smith in mi izročil pismo. Poduhal sem ga. Zelo oster parfum je dehtel iz njega. „Kaj je to?" sem vprašal.

„Neko dokaj redko, hlapljivo olje, ki sem ga že večkrat zaduhal, a še nikoli v Evropi. Petrie, svetlika se mi!"

Privzdignil je senčnik in jel natančno ogledovati koščke papirja, vžigalice in druge reči, ki so bile v kaminu in na njem. Z zidca sem vzel bronasto vazo in jo z zanimanjem ogledoval, ko se je prijatelj nenadoma obrnil k meni. Poteze so mu kazale poseben izraz.

„Postavi stvar spet na prejšnje mesto, dečko!" Osupel sem storil, kakor mi je ukazal. „Ne dotakni se ničesar v tej sobi! Lahko bi bilo nevarno!" Njegov glas je bil tak, da me je mrzlo spreletelo. Od vrat sem ga opazoval, kako korenito je preiskoval sobo, prostor za knjigami, mizne predale, omare in police. „To naj zadostuje," se je slednjič odločil. „Tu ni nič važnega in ne utegnem še dalje raziskovati."

Vrnila sva se v knjižnico. „Gospod nadzornik Weymouth," je dejal moj prijatelj, „zelo pomemben razlog me sili, da vas prosim, da mrtveca nemudoma spravite iz te sobe, knjižnico pa zaklenete. Nihče ne sme notri, dokler vam kaj natančnejšega ne sporočim." Nič ni bolj kazalo učinka skrivnostnega poverilnega pisma mojega prijatelja kakor spoštljiva drža policijskega uradnika s Scotland Yarda, ki je sprejel ta navodila, ne da bi bil z očesom trenil. Po kratkem pogovoru z Burboynom se je Nayland Smith obrnil in odšel po stopnicah. V veži je čakal mož, ki je bil podoben hlapcu, a je bil brez livreje. „Ste vi Wills?" ga je vprašal Smith.

„Da, sir!"

„Ali ste morda čuli kak krik izza zadnje strani hiše ob času, ko je sir Crichton umrl?"

„Sem, sir! Ravno sem zapiral vrata garaže, in ko sem se slučajno ozrl gor proti oknu delovne sobe sira Crichtona, sem videl, kako je skočil kvišku. Kadar je pisal, se je namreč njegova senca jasno začrtala na okenskih zastorih. Minuto kasneje sem začul iz stranske ulice nekak klic."

„Kakšen klic?"

Možu je bilo videti, da ga je strašni dogodek napravil plašnega; zato mu je bilo težko pobliže opisati klic. „Nekakšno tuljenje," je slednjič odvrnil. „Še nikoli nisem slišal nič podobnega."

„Nemara tako?" Smith je spustil rahel otožen klic, ki ga ni bilo mogoče opisati.

Wills je vidno zadrhtel, in zares: bil je pošasten glas. „Prav tako!" je izjavil. „Le mnogo glasneje."

„Potem vem dovolj!" Iz Smithovega glasu je zvenelo zmagoslavje. „Vendar stojte! Vedite naju še prej za hišo!" Wills naju je vodil in kmalu smo stali na tlakovanem dvorišču. „Tamle so okna delovne sobe. Na onile strani levega zidu je majhna ulica, iz katere je jeknil krik. Dalje gori je potem Regentov park."

„Ali lahko od ondod vidijo ta okna?"

„Da, sir."

„Kdo stanuje v sosednji hiši?"

„General Platt-Houston. Toda njegova družina zdaj ne biva v njej."

„Tisto železno stopnišče gotovo veže hišo s sobami za služinčad?"

„Tako je."

(Dalje prihodnjič)

Noch besser waschen

LAVAMAT

mit Doppelwaschkraft

Strahlend sauber waschen im LAVAMAT mit dem bewährten Zwei-Laugen-Verfahren. Jetzt mit dem „D"-Effekt, der wählbaren Waschkraftverstärkung. Für jede Gewebeart, auch für empfindliche Wolle, hat er passende Waschprogramme. Lassen Sie sich den LAVAMAT doch einmal unverbindlich vorführen.

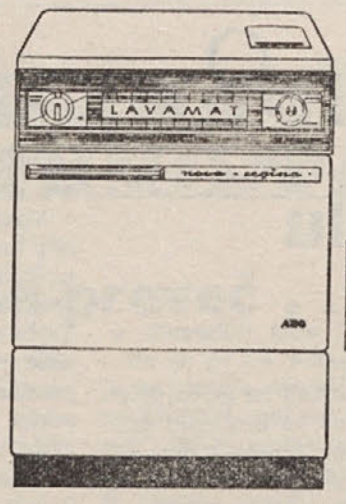

AEG

AUS ERFAHRUNG GUT

Kako tihotapijo mamila

Zelo draga reč so razni strupi in mamila. Zato so tudi velikokrat reč, ki jo mnogi tihotapijo čez meje. Cariniki to vedo in skušajo tihotapce zaslediti. „Na tisoč in en način ljudje pretihotapijo mamila in mi jih iščemo tudi na toliko načinov," je dejal policijski inšpektor iz Hongkonga v Aziji, enega največjih tihotapskih pristanišč.

Tihotapce iščejo v vseh družbenih slojih, od čistilcev ulic in mornarjev na trgovskih ladjah do dam v visoki družbi, stevardes na letalih in diplomatov, ki izkoriščajo svojo službo. Vendar prihajajo mamila najpogosteje z ladjami in letali. V letala nekaterih znanih družb, ki vzdržujejo zveze z Daljnim vzhodom, pride policija takoj po pristanku in pregleda ročno prtljago. Seveda pomeni tak pregled včasih iskanje igle v kopici sena, včasih pa uspe.

Posebne pozornosti so deležna ogromna pristanišča, kakršni sta Singapur in Hongkong: vanje pripluje letno po 6000 trgovskih ladij in le-te iztovorijo skoraj milijon ton blaga. Seveda ne morejo podrobno preiskati vseh ladij, ki plujejo v Hongkong, vendar se pozorno obračajo na tiste, ki so se predtem „dotaknile" Singapura, Bangkoka ali drugih pristanišč jugovzhodne Azije — mest na črnem seznamu.

Zaplembe, zaplembe . . .

V veliki čezoceanski ladji s 15.000 ali še več tonami najdete vsaj tisoč krajev, kjer mirno skrijete vtihotapljeno blago. Sumljive ladje seveda pregledujejo posebno skrbno. Cariniki in stražniki prihajajo z načrtom v roki in pregledujejo vse ladijske prostore.

Če pri tem nalete na vijak ali karkoli, česar ni že v načrtu ali je pozneje dodano na popravilih, vse takoj podrobno raziščejo.

V prvih petih mesecih letošnjega leta je hongkonška policija zaplenila več kot 20 kg morfija, 10 kg tolmorfina, kilogram heroinskih tablet in poldrugi kilogram raznih morfijevih preparatov. Skupna vrednost znaša 300.000 dolarjev.

Šestega maja je priplula v Hongkong ladja, za katero so sumili, da prevaža mamila. Posebne policijske ekipe so pregledale ladjo od jambora do dna in v ta namen porabile 11 in pol ure. Slednjič so našle v tankih za vodo kakih 20 kg morfija, poleg drugih mamil. Velika italijanska potniška ladja Asia je postala 10. julija cilj velike policijske ekspedicije. Uspeh je bil strahoten: na njej so zaplenili doslej največjo količino morfija od l. 1959.

Inšpektorji „preventivne službe" so našli v dveh usnjenih potniških kovčkih, ki sta bila naslovljena na dobro znani hotel v središču Singapurja, po 50 kg čistega morfija, t. j. kvalitete 999. Če bi se lastnikom posrečilo spraviti kovčke na obalo, bi znašala cena za mamilo več kot 100.000 dolarjev. Uradno so zaplembo ocenili „samo" na 50.000 dolarjev . . .

Tri kategorije tihotapcev

Za hitrejši prevoz mamil služijo letala. V Bangkoku in Hongkongu pristane in odleti dnevno po 40 letal lokalnih in mednarodnih prog. Letala se zadržijo največ eno uro. Zaradi teženj po večjem turizmu morata policija in oddelek za boj proti mamilom delati „odločno, toda z rokavicami". Nihče ne bi rad povzročil zapletljajev turistom in diplomatom.

Ko je ob neki priložnosti priletelo sumljivo letalo iz Laosa, sta policija in carina v Bangkogu pustila vse potnike, samo letalo pa temeljito pregledala. Za tablo z navigacijskimi instrumenti sta našli opij.

Specialisti za boj proti tihotapcem mamil razlikujejo tri vrste tihotapcev. Prvi so obrtniki, člani mednarodnih ali celinskih omrežij tihotapcev. Drugo kategorijo sestavljajo uživalci mamil, ki dobe za nagrado brezplačno količino mamila. Te vrste ljudi v bistvu izkoriščajo pravi tihotapci, ki jih po potrebi podtaknejo policiji. Tretjo skupino pa predstavljajo tihotapci — amaterji. Večina se je odločila za ta korak samo enkrat, da bi zaslužila nekaj sto dolarjev. Nesreča pa je, da pohlep po denarju kmalu spremeni amaterje v poklicne tihotapce, ki jih policija še nima na seznamu osumljenih. Tako se družbeno zlo vse bolj širi. Lahek zaslužek mami ljudi . . .

Koliko vrst letal je na svetu, kdo je izumil letalo, raketo in avto?

Po namenu poznamo naslednje vrste letal: transportna, športna, potniška, šolska, akrobatska, civilna in vojna letala. Po načinu pogona pa: vijačna, vijačnoreakcijska in reakcijska.

Z gotovostjo lahko trdimo, da je človek poskušal leteti že v XII. in XIII. stoletju. V XV. stol. je znanstveno proučeval problem letenja slikar Leonardo da Vinci. V začetku XIX. stol. se je Angež Cayley osvobodil mišljenja, da bi bilo potrebno posnemati ptičje peruti. Skonstruiral je neke vrste jadralno letalo, ki je nekaj sekund viselo v zraku. V drugi polovici XIX. stol. se odlikuje Francoz Penaud, ki je izdelal načrt letečega stroja, pri katerem najdemo veliko večino delov, ki so jih imela poznejša letala.

Največ zaslug za rešitev problema letenja sta imela brata Lilienthal, zlasti Otto, ki se je tudi ponesrečil leta 1896 pri poskusnem poletu. Prve uspehe, ki jih je dosegel Otto Lilienthal leta 1890 s svojim letalom, postavljamo za začetek letalstva.

Prvo motorno letalo, ki sta ga izdelala sama in prvi polet z njim pa sta opravila brata Wright 17. decembra 1903.

Razvojna pot raketne tehnike je bila sprva zelo skromna in šele v zadnjem desetletju je postala kraljica, brez katere človek ne bi prodrl v vesolje. Zanesljivi viri poročajo, da je zažigalno raketo prvič uporabil vojskovodja Vei-šing, ko se je 1232. leta po našem štetju bojeval z Mongoli. V vojaške namene so uporabljali rakete tudi v XVIII. in XIX. stol., vendar takratni časi še zdaleč niso bili zreli za raketo. Konec XIX. stol. je Rus Ciolkovski prvi predrl v globino zapletenega raketnega stroja. Leta 1926 je v Auburnu v ZDA prvič poletela tekočinska raketa, prednica današnjih, ki jo je zgradil ameriški profesor Goddard.

Zgodovina avtomobila se začenja z izumom bencinskega motorja. Prvi avtomobili z bencinskim motorjem so bili zgrajeni leta 1886, za kar gre zasluga Nemcu K. Benzu.

Konec nesreč na letališčih?

Štirje francoski inženirji so izumili posebno napravo, s katero bo mogoče na razdalji 300 metrov še na pristajalni oziroma vzletni stezi zaustaviti 150 ton težko letalo, ki drvi s hitrostjo 300 km na uro. Tako bo mogoče preprečiti nesreče velikih potniških letal, ki se dogajajo navadno ob vzletu ali pristajanju. Najhujša taka nesreča se je pripetila 3. junija 1962 na letališču Orly v Parizu, ko Boeing 707 ni mogel vzleteti ter je s polno hitrostjo zletel s steze, treščil v dve hiši in eksplodiral. V tej nesreči je izgubilo življenje 130 ljudi.

Ko bi bili na letališču Orly imeli pripravo, ki so jo izumili francoski inženirji, do te katastrofe ne bi bilo prišlo. Naprava, o kateri so se v poskusnem letalskem centru v Bretignyju ugodno izrazili, je podobna tistim na letalonosilkah, le da nameravajo Francozi namesto elastičnih zadrževalcev uporabiti mrežo, pritrjeno na posebnem valju.

Valj naj bi bil postavljen niže kot steza, in sicer 350 do 400 metrov pred koncem. Na konceh valja, ki bi bil opremljen z zaviralnimi napravami, bi bili pritrjeni dve veliki kolesi s pripravami, ki bi držale mrežo. Ko bi na kontrolnem stolpu opazili, da letalo ne more vzleteti, bi sprožili napravo in mreža bi se v trenutku dvignila: letalo bi se zapletlo vanjo ter se počasi ustavilo. Da se ne bi pri tem prevrnilo, bi posebna zanka zagrabila kavelj, ki bi ga bilo treba montirati pod rep letala.

Izumitelji trdijo, da bi bilo mogoče ustaviti Boeing 707 po 300 metrih, Caravelle, ki je lažja, pa že po 230 metrih. 10 milijonov novih frankov bi zadostovalo, da bi s temi napravami opremili vsa francoska letališča, kjer pristajajo Boeing in Caravelle.

Novo napravo bodo najprej postavili na vojaškem letališču v Istresu, kjer jo bodo preizkusili.

. . . namerite svoje korake ob

NAKUPU POHIŠTVA

v najsodobnejšo trgovino s pohištvom na Zgornjem Koroškem

NAŠE IZREDNE PONUDBE

OMARE ZA DNEVNE SOBE
Orehov les s poliestrom, vdelan bar in zasteklena polica . . . 3450.-

NIZKE OMARE ZA DNEVNE SOBE, orehov les s poliestrom, predali in zasteklena polica . . 1580.-

GARNITURA ZA DNEVNO SOBO, prvovrstno blago, razne barve, velik prostor za posteljno perilo 2215.-

BELJAK, GERBERGASSE, NASPROTI APOLLO-KINA

Ogled in dražba rumenega goveda v Št. Vidu ob Glini

Živinorejska zveza rumenega goveda na Koroškem bo priredila za začetek vsakoletnega sejma v Št. Vidu ob Glini, od 26. do 28. septembra, prvič ogled rumenega goveda.

Prignali bodo 134 živali različne starosti in spola. Živali bodo ocenjevali v soboto, dne 26. septembra, popoldne. V nedeljo, dne 27. septembra, ob 9. uri zjutraj, bo podal ocenjevalni ogled gospod prof. dr. Turek, vodja stolice za plemensko živino na visoki šoli za agrikulturo (kmetijstvo) na Dunaju. V ponedeljek, dne 28. septembra, ob 9. uri, bodo pokazali najlepše živali in na to bodo razdelili nagrade.

Sejem rumenega goveda pa bo v sredo, dne 30. septembra v Št. Vidu na Glini.

Prignali bodo mlade bike in telice (v prvi vrsti breje telice). Živali bodo ocenjevali že dan prej, t. j. 29. septembra, popoldne. Dražba bo nudila lepo priložnost, da boste lahko kupili mlade bike in lepe telice po ugodni ceni.

Obe prireditvi bosta v živalski hali v Št. Vidu ob Glini.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

CELOVEC 412,1 m

PONEDELJEK, 28. 9.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Kar po domače. — 10 minut za športnike. — 18.00 Športni obzornik. — TOREK, 29. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Jesen v slovenski knjigi . . . — SREDA, 30. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 1. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Ljudski koledar. Ljudski svetniki in priprošnjiki v oktobru. — PETEK, 2. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Umetne pesmi. — SOBOTA, 3. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Na dom obujaš mi spomin... Čače v Ziljski dolini. — NEDELJA, 4. 10.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

LJUBLJANA (327,1 m)

NEDELJA, 27. 9.: 7.15 Narodni in domači zvoki. 9.05 Naši poslušalci čestitajo. 12.05 Poslušalci pozdravljajo. 14.15 Čajkovski, Slovanska koračnica. — PONEDELJEK, 28. 9.: 9.10 Otroški zbor poje. 14.35 Pozdravi poslušalcev. 17.05 Obisk v Milanski Skali (odlomki iz oper). — TOREK, 29. 9.: 8.30 Slovenske narodne pesmi. 9.25 Pesmi za otroke. 14.50 Zvoki kitar. 18.10 Koncert po željah. 20.15 Srbski akademski zbor poje. 22.05 Češki mojstri orgelske glasbe. — SREDA, 30. 9.: 7.15 Narodni in domači zvoki. 9.10 Slovenski pevci zabavne glasbe. — ČETRTEK, 1. 10.: 8.05 Poje Slovenski oktet. 12.15 Kmetijski nasveti: O naših gobah. 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi. — PETEK, 2. 10.: 10.15 Godba na pihala. 15.45 Poje dekliški zbor. — SOBOTA, 3. 10.: 8.05 Chopinove mazurke in poloneze. 12.15 Predavanje o strdi (medu). 15.40 Poje mešani pevski zbor iz Kranja. 177.35 Plesi in ritmi jugosl. narodov. 23.05 Nočni akordi.

Za dobro voljo

„Kot začetno plačo vam lahko ponudim tisoč šilingov. Kasneje vam bomo dali 1500 šilingov."

„Dobro, pridem pozneje . . ."

*

Resnična

Urši je precej naglušna, pa je prišla k spovedi. Spovednik ji daje nauk, a Urši pravi: „Gospod, nič ne slišim."

Spovednik reče nekoliko glasneje: „Ali zdaj slišite?"

Urši pa hitro odgovori: „Nič še ne slišim . . ."

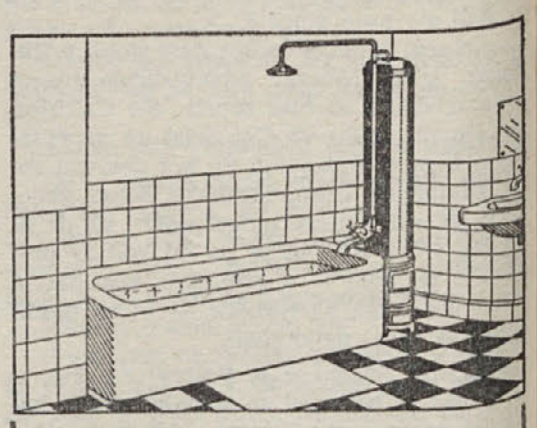

Vse za vodno instalacijo (sanitarni material) dobavlja

PODJUNSKA TRGOVSKA DRUŽBA

Bratje RUTAR & Co.

Dobrla ves-Eberndorf tel. 04236-281

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik — Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Telefonska številka uprave in oglasnega oddelka 26-69. — Naročnina stane mesečno 7.— šil., letno 80.— šil., za inozemstvo 6 dolarjev letno. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Telefonska številka uredništva 43-58. — Tisk: Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26.